บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้ว่าด้วยเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการใน 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ที่จะใช้เป็นกรอบในการวิจัย ซึ่งโดยรายละเอียดต่าง ๆ จะครอบคลุมสาระสำคัญเกี่ยวกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) นโยบายการพัฒนาเศรษฐกิจของจังหวัดภาคใต้ การจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษา คุณลักษณะของแรงงาน คุณลักษณะด้านความรู้ คุณลักษณะด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์ คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะได้กล่าวในลำดับต่อไป

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539)

ในช่วงแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) เศรษฐกิจของประเทศไทยได้ฟื้นตัวและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง คมกริช วัฒนเสถียร (ม.ป.พ. : 2) ได้กล่าวสรุปว่า เศรษฐกิจได้ฟื้นตัวและขยายตัวอย่างต่อเนื่องในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 10.5 ต่อปี ซึ่งสูงกว่าเป้าหมายที่ตั้งไว้ในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (พ.ศ. 2530-2534) ถึงหนึ่งเท่าตัว นับได้ว่าเป็นอัตราการขยายตัวเฉลี่ยสูงสุดของการพัฒนาเศรษฐกิจในช่วง 25 ปี ที่ผ่านมา ปัจจัยที่สำคัญที่ผลักดันให้เศรษฐกิจไทยขยายตัวในอัตราสูงเช่นนี้ ได้แก่ การขยายตัวของการส่งออก การลงทุน และการท่องเที่ยว

สำหรับในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) นั้น จะเป็นแผนที่ให้ความสมดุลแก่การพัฒนาในทุก ๆ ด้าน กล่าวคือ จะรักษาความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจไว้ในอัตราที่เหมาะสมและมีเสถียรภาพ ควบคู่ไปกับการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมสู่ประชากรส่วนใหญ่ของประเทศ ขณะเดียวกันก็จะมุ่งเน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี มีความสามารถที่จะช่วยตัวเองได้โดยการกระจายความเจริญไปสู่ภูมิภาคและชนบท สำหรับภาระในการพัฒนาประเทศนั้น ภาคเอกชนจะเข้ามามีบทบาทมากยิ่งขึ้น

ภาคราชการจะต้องมีการปรับตัวโดยลดบทบาทในการกำกับดูแลหรือลงมือพัฒนาเอง มาเป็นผู้ประสานงานการพัฒนากับภาคเอกชน เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการของสังคมต่อไป

นโยบายของรัฐที่สนับสนุนการพัฒนาภาคใต้

ภาคใต้ประกอบด้วย 14 จังหวัด มีพื้นที่รวม 44.2 ล้านไร่ ในการพัฒนาด้านเศรษฐกิจของภาคใต้นั้น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2538 : 6) กล่าวถึงภาคใต้ว่ามีศักยภาพและจุดเด่นในการพัฒนาเศรษฐกิจ เพราะมีความได้เปรียบด้านที่ตั้งเนื่องจากมีทางออกสู่ทะเล 2 ด้าน สู่เอเชียใต้ทางทะเลอันดามัน และเอเชียตะวันออกทางอ่าวไทย และยังเป็นประตูเข้า-ออกสู่กลุ่มประเทศอาเซียน โอกาสขยายฐานการผลิตสู่อุตสาหกรรมใหม่มีมากขึ้น เนื่องจากนโยบายเปิดพรหมแดนทางเศรษฐกิจกับกลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน อุสาหกรรมแปรรูปทางการเกษตรมีลู่ทางแจ่มใส เนื่องจากมีทรัพยากรการเกษตรอุดมสมบูรณ์ ชายทะเลฝั่งตะวันตกและฝั่งตะวันออก มีศักยภาพที่เอื้ออำนวยต่อการเพาะเลี้ยงชายฝั่งและการประมง นอกจากนี้ภาคใต้ยังมีโอกาสขยายการท่องเที่ยวได้กว้างขวาง เพราะมีทรัพยากรด้านการท่องเที่ยวที่หลากหลาย ชลิต ธนะชานันท์ (2536 : 19) กล่าวว่า สภาพเศรษฐกิจของภาคใต้นั้น หากมองในภาพรวมแล้วจัดได้ว่าอยู่ในเกณฑ์ดี เมื่อเปรียบเทียบกับภูมิภาคอื่น ศูนย์อำนวยการบริหารจังหวัดชายแดนภาคใต้ (2538 : 4-5) ได้กล่าวถึงนโยบายของรัฐที่สนับสนุนการพัฒนาภาคใต้ที่สำคัญมีอยู่ 2 โครงการใหญ่ ๆ คือ

1) โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ (Southern Seaboard) สืบเนื่องมาจากแนวความคิดที่จะ

- นำประเทศไทยเข้าสู่เส้นทางการเดินเรือหลักของโลก
- เปิดประตูใหม่ของประเทศทางฝั่งทะเลอันดามัน
- สร้างฐานทางด้านเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม และธุรกิจแห่งใหม่ ทั้งนี้ได้ใช้ประโยชน์จากข้อได้เปรียบในเชิงศักยภาพของที่ตั้งภาคใต้ ซึ่งตั้งอยู่บนคาบสมุทรมาลายู มีทางออกสู่ทะเล 2 ด้าน ทะเลอันดามันทางด้านตะวันตก และอ่าวไทยด้านตะวันออก มาแปรเป็นโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมโดยรวมของประเทศไทย โดยเฉพาะอย่างยิ่งภาคใต้ สำหรับพื้นที่โครงการนี้จะครอบคลุม 5 จังหวัด ได้แก่ สุราษฎร์ธานี นครศรีธรรมราช กระบี่ ภูเก็ต และพังงา

ยุทธศาสตร์สำคัญของการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ก็คือ การพัฒนา "สะพานเศรษฐกิจ" หรือ ระบบคมนาคมทางบกร่วม ได้แก่ ทางด่วน ทางรถไฟ และท่อส่งน้ำมัน ระยะทางประมาณ 200 กิโลเมตร เชื่อมโยงระหว่าง 2 ฝั่งทะเล คือทางฝั่งอ่าวไทย ที่อำเภอขนอม จังหวัดนครศรีธรรมราช และทางฝั่งทะเลอันดามันที่จังหวัดกระบี่ ซึ่งทั้ง 2 จุดนี้ จะได้มีการพัฒนาท่าเรือน้ำลึก และโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุนอื่น ๆ ตลอดจนพัฒนาอุตสาหกรรมที่เกี่ยวข้องกับน้ำมัน ก๊าซ การขนส่งทางทะเล นิคมอุตสาหกรรม และอุตสาหกรรมแปรรูปเกษตร

การพัฒนาระยะแรกคงจะใช้แนวทางการพัฒนาภูมิภาคเป็นตัวนำโดยเน้น

- การพัฒนาฐานการผลิตที่เชื่อมโยงกับทรัพยากรที่มีอยู่ในภูมิภาคท้องถิ่นและตลาดในประเทศ และการพัฒนาฐานการผลิตทางด้านอุตสาหกรรม ธุรกิจและบริการ ที่มีพื้นฐานดีอยู่แล้ว เช่น อุตสาหกรรมแปรรูปสินค้าเกษตร ยางพารา น้ำมันปาล์ม ผลิตภัณฑ์จากปศุสัตว์ แร่ และการท่องเที่ยว

- เริ่มโครงการที่มีความจำเป็นและเป็นประโยชน์ต่อภาคใต้ต่อไป เช่น โครงการก่อสร้างถนนกระบี่-ขนอม โครงการท่อส่งก๊าซยาเงกช-เอราวัณ-ขนอม โรงไฟฟ้าพลังความร้อนและโรงแยกก๊าซธรรมชาติที่ขนอม และการปรับปรุงและการพัฒนาฐานชุมชนเมืองนิคมอุตสาหกรรมในจังหวัดนครศรีธรรมราช สุราษฎร์ธานี กระบี่ ภูเก็ต และพังงา เป็นต้น เพื่อเตรียมการรองรับการพัฒนาในอนาคต

ปัจจุบันโครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ได้ดำเนินการไปแล้วบางส่วน ได้แก่

- ถนนเชื่อมโยงกระบี่-ขนอม เป็นถนนขนาด 4 ช่องทางจราจร และรัฐบาลได้จัดสรรงบประมาณ ปี 2538 สำหรับการก่อสร้างในเบื้องต้นแล้ว จำนวน 115 ล้านบาท ซึ่งจะผูกพันงบประมาณก่อสร้างในปีต่อ ๆ ไป โดยถนนสายนี้คาดว่าจะแล้วเสร็จในปี 2541

- อุตสาหกรรมกลั่นน้ำมัน พร้อมระบบขนส่งและอุตสาหกรรมปิโตรเคมีขั้นต่อเนื่อง การปิโตรเลียมแห่งประเทศไทยได้ศึกษาเบื้องต้นความเป็นไปได้ ด้านการลงทุนเสร็จแล้ว ผลปรากฏว่ามีความเป็นไปได้ในเชิงธุรกิจ สำหรับการลงทุนโรงกลั่นน้ำมันขนาด 100,000 บาเรลต่อวัน ท่อส่งน้ำมันขนาด 3.2 ล้านบาเรลต่อวัน และอุตสาหกรรมปิโตรเคมีต่อเนื่อง รวมเงินลงทุนประมาณ 140,000 ล้านบาท

- สำหรับการจัดเตรียมโครงการพื้นฐานอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนอุตสาหกรรมกลั่นน้ำมันและอุตสาหกรรมต่อเนื่องอื่น ๆ เช่น นิคมอุตสาหกรรม ระบบไฟฟ้า ประปา โทรคมนาคม และการพัฒนาปรับปรุงเขตชุมชน เพื่อรองรับการพัฒนาสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติร่วมกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง จัดเตรียมแผนปฏิบัติการให้สอดคล้องกับการ

พัฒนาโรงกลั่นน้ำมันและอุตสาหกรรมต่อเนื่องต่อไป ซึ่งคาดว่าจะเริ่มดำเนินการได้ประมาณกลางปี 2538 นี้

2) โครงการพัฒนาเขตเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย (อินโดนีเซีย-มาเลเซีย-ไทย) เป็นโครงการความร่วมมือทางเศรษฐกิจระหว่าง 3 ประเทศ ที่เสริมสร้างประสิทธิภาพการผลิต การตลาด เทคโนโลยี่ และการจัดสรรแรงงานและวัตถุดิบร่วมกัน มีสาขาความร่วมมือทางเศรษฐกิจที่สำคัญ ได้แก่ การค้าระหว่างประเทศ การลงทุนด้านอุตสาหกรรม การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน โดยเฉพาะโครงการคมนาคม เชื่อมโยงการประมง และการพัฒนาด้านการท่องเที่ยว โดยรัฐบาลมีนโยบายให้ภาคเอกชนเป็นแกนนำในการพัฒนา และรัฐให้การสนับสนุนด้านบริการโครงสร้างพื้นฐาน ตลอดจนลดข้อจำกัดและเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาในภูมิภาคนี้ โครงการนี้ครอบคลุมพื้นที่ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ของไทย ได้แก่ สงขลา ปัตตานี ยะลา นราธิวาส และสตูล โดยเชื่อมโยงทางเศรษฐกิจกับ 4 รัฐตอนเหนือของมาเลเซีย และ 2 จังหวัดทางตอนเหนือของเกาะสุมาตรา ประเทศอินโดนีเซีย อย่างไรก็ดีการเชื่อมโยงคงไม่จำกัดอยู่ในเฉพาะ 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ตามที่กำหนดไว้ คงจะเชื่อมโยงโครงข่ายคมนาคม การท่องเที่ยว และกิจกรรมทางเศรษฐกิจอื่น ๆ กับพื้นที่โครงการพัฒนาพื้นที่ชายฝั่งทะเลภาคใต้ และจังหวัดใกล้เคียง เนื่องจากมีพื้นที่ติดกัน การพัฒนาจึงไม่มีขอบเขตที่แน่นอน ขึ้นอยู่กับโอกาสและสู่ทางที่เอกชนมองเห็น

ปัจจุบันทั้ง 3 ประเทศกำลังร่วมกันศึกษาในรายละเอียดถึงแนวทางการปฏิบัติเกี่ยวกับความร่วมมือด้านต่าง ๆ เช่น การเปิดจุดการค้าเสรีชายแดน การแก้ไขกฎระเบียบและข้อจำกัดด้านการค้า การลงทุน การขนส่งทางเรือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน เป็นต้น

สำหรับในส่วนของประเทศไทย รัฐบาลมีนโยบายที่ชัดเจนในการเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจใน 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้ โดยมีมาตรการเปิดเป็นพื้นที่เขตเศรษฐกิจเสรีขึ้น มีการจัดตั้งเขตอุตสาหกรรมพร้อมกำหนดระบบภาษี และสิ่งจูงใจ เพื่อดึงดูดนักลงทุนเป็นกรณีพิเศษ ตลอดจนจัดระบบโครงสร้างพื้นฐานสนับสนุน เช่น การพัฒนาท่าเรือน้ำลึกที่สตูล ปรับปรุงถนนเชื่อมโยงท่าเรือสงขลา-สตูล จากนโยบายดังกล่าว จะเป็นแรงผลักดันให้สร้างโอกาสการพัฒนา 5 จังหวัดชายแดนภาคใต้เชื่อมโยงสู่นานาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งทำให้โครงการพัฒนาความร่วมมือทางเศรษฐกิจ 3 ฝ่าย เกิดผลในทางปฏิบัติได้เร็วขึ้น ซึ่งจะมีผลทำให้จังหวัดชายแดนภาคใต้เป็นภูมิภาคที่จะได้รับความสนใจจากนักลงทุน ทั้งในด้านอุตสาหกรรม พาณิชยกรรม และบริการ ซึ่งทำให้มีการจ้างงานเพิ่มมากขึ้น สำหรับจังหวัดปัตตานี ยะลา และนราธิวาส ประชากรส่วนใหญ่นับถือศาสนาอิสลาม และมีวัฒนธรรม

ความเป็นอยู่ และวิถีชีวิตที่แตกต่างไปจากจังหวัดอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับคำกล่าวของสว่าง เลิศฤทธิ์ (2534 : 40) ซึ่งสรุปไว้ว่า จังหวัดชายแดนภาคใต้จะประกอบไปด้วยประชากรส่วนใหญ่เป็นชาวไทยที่นับถือศาสนาอิสลาม บรรพบุรุษของชาวไทยมุสลิมที่เข้ามาตั้งถิ่นฐานในแถบนี้ตั้งแต่สมัยกรุงศรีอยุธยา และได้สร้างวัฒนธรรมอันเป็นเอกลักษณ์ของตนเอง ดังนั้น การเตรียมบุคลากรเพื่อสนองตอบต่อความต้องการของภาคเอกชน อาจมีความแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ

การจัดการศึกษาของกรมอาชีวศึกษา

กรมอาชีวศึกษามีหน้าที่และภารกิจหลักในการจัดการศึกษาและฝึกอบรมวิชาชีพเพื่อผลิตกำลังคนในระดับช่างกึ่งฝีมือ ช่างฝีมือ และช่างเทคนิค ให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และสนองความต้องการของตลาดแรงงาน รวมทั้งการประกอบอาชีพอิสระ โดยจัดการศึกษาและฝึกอบรมใน 5 ประเภทวิชา คือประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม เกษตรกรรม พาณิชยกรรม คหกรรมศาสตร์ และศิลปหัตถกรรม ในการจัดการศึกษาและฝึกอาชีวิชาชีพของกรมอาชีวศึกษาแบ่งออกเป็น 3 ลักษณะคือ (กรมอาชีวศึกษา, 2533 : 14-15)

1) การจัดการเรียนการสอนในระบบโรงเรียน กรมอาชีวศึกษาดำเนินการจัดใน 4 หลักสูตร ดังนี้

1.1) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า เข้าศึกษาต่อ 3 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.)

สาขาวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) พุทธศักราช 2530 (ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 1 พ.ศ. 2533) มีดังนี้ (โลกกว้างทางอาชีวศึกษา, กรมอาชีวศึกษา, 2536 : 33-34)

1) ประเภทวิชาเกษตรกรรม

1.1) สาขาวิชาเกษตรกรรม

2) ประเภทวิชาคหกรรม

2.1) สาขาวิชาคหกรรม

3) ประเภทวิชาพณิชยกรรม

3.1) สาขาวิชาพณิชยการ

3.2) สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

3.3) สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์

3.4) สาขาวิชาธุรกิจหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์

4) ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม

4.1) สาขาวิชาศิลาหัตถกรรม

4.2) สาขาวิชาการถ่ายภาพ

4.3) สาขาวิชาการดนตรี

5) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม

5.1) สาขาวิชาช่างยนต์

5.2) สาขาวิชาช่างกลโลหะ

5.3) สาขาวิชาช่างไฟฟ้าอิเล็กทรอนิกส์

5.4) สาขาวิชาการก่อสร้าง

5.5) สาขาวิชาช่างอุตสาหกรรมสิ่งทอ

5.6) สาขาวิชาช่างต่อเรือไม้-เหล็ก

5.7) สาขาวิชาช่างพิมพ์

5.8) สาขาวิชาเทคนิคแว่นตาและเลนส์

5.9) สาขาวิชาเทคนิคการผลิต

1.2) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) เข้าศึกษาต่อ 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวส.) ตามสาขาที่เลือกเรียน

สาขาวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวส.) พุทธศักราช 2536 มีดังนี้ (โลกกว้างทางอาชีวศึกษา, กรมอาชีวศึกษา, 2536 : 27-28)

1) ประเภทวิชาเกษตรกรรม มี 11 สาขาวิชา ดังนี้

1.1) สาขาวิชาพืชศาสตร์

1.2) สาขาวิชาสัตวศาสตร์

1.3) สาขาวิชาช่างกลเกษตร

1.4) สาขาวิชาธุรกิจเกษตร

1.5) สาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร

1.6) สาขาวิชาการประมง

1.7) สาขาวิชาสัตวรักษ์ (ผู้ช่วยสัตวแพทย์)

1.8) สาขาวิชาเทคโนโลยีภูมิทัศน์

1.9) สาขาวิชาเทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม

1.10) สาขาวิชาเทคโนโลยีหลังการเก็บเกี่ยว

1.11) สาขาวิชาเกษตรศาสตร์

2) ประเภทวิชาคหกรรม มี 4 สาขาวิชา คือ

2.1) สาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย

2.2) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ

2.3) สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ทั่วไป

2.4) สาขาวิชาคหกรรมธุรกิจ

3) ประเภทวิชาพณิชยกรรม มี 13 สาขาวิชา คือ

3.1) สาขาวิชาการบัญชี

3.2) สาขาวิชาการตลาด

3.3) สาขาวิชาการเลขานุการ

3.4) สาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว

3.5) สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร

3.6) สาขาวิชาการค้าระหว่างประเทศ

3.7) สาขาวิชาการจัดการงานบุคคล

3.8) สาขาวิชาธุรกิจประกันภัย

3.9) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

3.10) สาขาวิชาธุรกิจโรงแรม

3.11) สาขาวิชาธุรกิจสถานพยาบาล

3.12) สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์

3.13) สาขาวิชาธุรกิจหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์

4) ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม มี 13 สาขาวิชา คือ

4.1) สาขาวิชาจิตรกรรมสากล

4.2) สาขาวิชาจิตรกรรมไทย

4.3) สาขาวิชาประติมากรรมสากล

4.4) สาขาวิชาประติมากรรมไทย

4.5) สาขาวิชาภาพพิมพ์

4.6) สาขาวิชาหัตถกรรม

4.7) สาขาวิชาอุตสาหกรรม

4.8) สาขาวิชาโลหะรูปพรรณและเครื่องประดับ

4.9) สาขาวิชาเครื่องเคลือบดินเผา

4.10) สาขาวิชาออกแบบตกแต่ง

4.11) สาขาวิชาออกแบบพาณิชยศิลป์

4.12) สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์

4.13) สาขาวิชาเทคโนโลยีการถ่ายภาพและวีดิทัศน์

5) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม มี 19 สาขาวิชา คือ

5.1) สาขาวิชาเคมีสิ่งทอ

5.2) สาขาวิชาช่างก่อสร้าง

5.3) สาขาวิชาช่างเขียนแบบเครื่องกล

5.4) สาขาวิชาช่างเคหภัณฑ์

5.5) สาขาวิชาช่างเครื่องมือวัดและควบคุมในอุตสาหกรรม

5.6) สาขาวิชาช่างเทคนิค

5.7) สาขาวิชาช่างเทคนิคการหล่อ

5.8) สาขาวิชาช่างเทคนิคโลหะ

5.9) สาขาวิชาเทคนิคสถาปัตยกรรม

5.10) สาขาวิชาช่างเทคนิคแว่นตาและเลนส์

5.11) สาขาวิชาช่างเทคนิคอุตสาหกรรม

5.12) สาขาวิชาช่างต่อเรือ

5.13) สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง

5.14) สาขาวิชาช่างยนต์

5.15) สาขาวิชาช่างโยธา

5.16) สาขาวิชาช่างสำรวจ

5.17) สาขาวิชาอิเล็กทรอนิกส์

5.18) สาขาวิชาเทคโนโลยีสิ่งทอ

5.19) สาขาวิชาช่างออกแบบผลิตภัณฑ์สิ่งทอ

1.3) หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 เข้าศึกษาต่อ 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) ตามสาขาที่เลือกเรียน

สาขาวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.) พุทธศักราช 2533 มีดังนี้ (โลกกว้างทางอาชีวศึกษา, กรมอาชีวศึกษา, 2536 : 30-32)

1) ประเภทวิชาเกษตรกรรม มี 13 สาขาวิชา ดังนี้

1.1) สาขาวิชาเทคโนโลยีพืชไร่-นา

1.2) สาขาวิชาเทคโนโลยีพืชสวนประดับ

1.3) สาขาวิชาเทคโนโลยีไม้ผลไม้ยืนต้น

1.4) สาขาวิชาเทคโนโลยีพืชผัก

1.5) สาขาวิชาเทคโนโลยีประมง

1.6) สาขาวิชาเทคโนโลยีสัตว์ปีก

1.7) สาขาวิชาเทคโนโลยีสัตว์เล็ก

1.8) สาขาวิชาเทคโนโลยีโคนม

1.9) สาขาวิชาเทคโนโลยีโคเนื้อและกระบือ

1.10) สาขาวิชาช่างกลเกษตร

1.11) สาขาวิชาชลประทาน

1.12) สาขาวิชาธุรกิจเกษตร

1.13) สาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร

2) ประเภทวิชาคหกรรม มี 3 สาขาวิชา คือ

2.1) สาขาวิชาเทคนิคเสื้อผ้า

2.1.1 สาขางานอุตสาหกรรมเสื้อผ้า

2.1.2 สาขางานธุรกิจผ้าและเครื่องแต่งกาย

2.1.3 สาขางานออกแบบในธุรกิจแฟชั่น

2.1.4 สาขางานเสื้อผ้าเพื่อการอาชีพ

2.2) สาขาวิชาคหกรรมธุรกิจ

2.2.1 สาขางานดอกไม้และใบตอง

2.2.2 สาขางานประดิษฐ์

2.2.3 สาขางานคหกรรมเพื่อการอาชีพ

2.3) สาขาวิชาเทคนิคอาหาร

2.3.1 สาขางานเทคโนโลยีการอาหาร

2.3.2 สาขางานธุรกิจอาหาร

2.3.3 สาขางานอาหารเพื่อการอาชีพ

3) ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ มี 10 สาขาวิชา คือ

3.1) สาขาวิชาการตลาด

3.2) สาขาวิชาการบัญชี

3.3) สาขาวิชาการเลขานุการ

3.4) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

3.5) สาขาวิชาการเงินและการธนาคาร

3.6) สาขาวิชาอุตสาหกรรมท่องเที่ยว

3.7) สาขาวิชาธุรกิจโรงแรม

3.8) สาขาวิชาบริหารงานธุรการสถานพยาบาล

3.9) สาขาวิชาการประชาสัมพันธ์

3.10) สาขาวิชาธุรกิจหนังสือพิมพ์และสิ่งพิมพ์

4) ประเภทวิชาศิลปหัตถกรรม มี 7 สาขาวิชา คือ

4.1) สาขาวิชาออกแบบผลิตภัณฑ์

4.2) สาขาวิชาพาณิชยศิลป์

4.3) สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์เครื่องเคลือบดินเผา

4.4) สาขาวิชาเทคโนโลยีเครื่องถมและเครื่องประดับ

4.5) สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์รองเท้า

4.6) สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์กระเป๋า

4.7) สาขาวิชาเทคโนโลยีผลิตภัณฑ์อัญมณี

5) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม มี 19 สาขาวิชา คือ

5.1) สาขาวิชาเทคนิคการจัดการงานก่อสร้าง

5.2) สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมการบริการอาคาร

5.3) สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมโยธา

5.4) สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมสิ่งแวดล้อม

5.5) สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมสำรวจ

5.6) สาขาวิชาช่างเทคนิค เทคนิคสถาปัตยกรรม

5.7) สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมไฟฟ้า

5.8) สาขาวิชาเทคนิคเครื่องเย็นและปรับอากาศ

5.9) สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมคอมพิวเตอร์

5.10) สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมเครื่องใช้สำนักงาน

5.11) สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมอิเล็กทรอนิกส์

5.12) สาขาวิชาเทคนิคเคมีสิ่งทอ

5.13) สาขาวิชาเคมีอุตสาหกรรม

5.14) สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมสิ่งทอ

5.15) สาขาวิชาเทคนิคอุตสาหกรรมปิโตรเคมี

5.16) สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมการผลิต

5.17) สาขาวิชาเทคนิคเขียนแบบวิศวกรรมเครื่องกล

5.18) สาขาวิชาเทคนิควิศวกรรมเหมืองแร่

5.19) สาขาวิชาเทคนิคแว่นตาและเลนส์

1.4) หลักสูตรประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) รับผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) เข้าศึกษาต่อ 2 ปี เมื่อสำเร็จการศึกษาจะได้รับประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) ซึ่งมีศักดิ์และสิทธิ์เทียบเท่าปริญญาตรีตามสาขาที่เลือกเรียน

สาขาวิชาที่เปิดสอนในหลักสูตรระดับประกาศนียบัตรครูเทคนิคชั้นสูง (ปทส.) พุทธศักราช 2533 (หลักสูตรต่อเนื่อง 2 ปี ต่อจาก ปวส.) มีดังนี้
(โลกกว้างทางอาชีวศึกษา, กรมอาชีวศึกษา, 2536 : 26)

1) ประเภทวิชาช่างอุตสาหกรรม มี 4 สาขาวิชา คือ

1.1 สาขาวิชาเทคนิคการผลิต	วิชาเอกเครื่องมือกล
	วิชาเอกเชื่อมและประสาน
1.2 สาขาวิชาไฟฟ้า	วิชาเอกครูเทคนิคไฟฟ้าสื่อสาร
	วิชาเอกครูเทคนิคไฟฟ้ากำลัง
1.3 สาขาวิชาเครื่องกล	วิชาเอกเทคนิคช่างยนต์
1.4 สาขาวิชาโยธา	วิชาเอกการก่อสร้าง
	วิชาเอกแบบก่อสร้าง

2) ประเภทวิชาบริหารธุรกิจ มี 2 สาขาวิชา คือ

2.1) สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ

2.2) สาขาวิชาการจัดการอุตสาหกรรม

3) ประเภทวิชาเกษตรกรรม มี 5 สาขาวิชา คือ

3.1) สาขาวิชาพืชสวน

3.2) สาขาวิชาสัตวศาสตร์

3.3) สาขาวิชาอุตสาหกรรมเกษตร

3.4) สาขาวิชาธุรกิจเกษตร

3.5) สาขาวิชาการประมง

2) การจัดการเรียนการสอนหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพิเศษ (อศ.กช.) รับผู้สำเร็จการศึกษาภาคบังคับ (ประถมศึกษา) ซึ่งเป็นยุวเกษตรที่มีประสบการณ์ในงานเกษตร 2-3 ปี อายุระหว่าง 15-25 ปี เข้ารับการศึกษาในวิทยาลัยเกษตรกรรม อาจกลับไปปฏิบัติงานฟาร์มในไร่นาของตนเอง และกลับมาศึกษาต่อให้ครบจำนวนหน่วยกิตในหลักสูตร ในขณะเดียวกันศึกษาวิชาสามัญหลักสูตรเร่งรัด จะได้รับวุฒิมัธยมศึกษาปีที่ 3 หรือเทียบเท่า จบการศึกษาแล้วจะได้รับวุฒิประกาศนียบัตรวิชาชีพพิเศษ (อศ.กช.) ปัจจุบันดำเนินการสอนเฉพาะในสาขาวิชาเกษตรกรรมเท่านั้น

3) การจัดการเรียนการสอนและฝึกอบรมหลักสูตรระยะสั้น ซึ่งมีการจัดตั้งทั้งในและนอกสถานศึกษาเพื่อบริการวิชาชีพแก่ชุมชน แบ่งออกเป็น 4 หลักสูตร คือ

3.1) หลักสูตรประกาศนียบัตรช่างฝีมือ (ปชม.) รับผู้สำเร็จการศึกษาชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 เข้าศึกษาวิชาชีพ 1 ปี หรือ 1,350 ชั่วโมง เมื่อสำเร็จการศึกษา จะได้รับประกาศ-นียบัตรช่างฝีมือ (ปชม.) ตามสาขาวิชาที่เลือกเรียน

3.2) หลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น รับสมัครประชาชนทั่วไปหรือผู้สนใจที่สำเร็จการศึกษาภาคบังคับเป็นอย่างต่ำ เข้าศึกษาหลักสูตรวิชาชีพระยะสั้น ซึ่งมีระยะเวลาแตกต่างกันตามเนื้อหาวิชา เช่น หลักสูตร 45, 75, 100, 120 และ 225 ชั่วโมง ในสาขาวิชาต่าง ๆ เมื่อผ่านการศึกษาแล้วจะได้รับใบสำคัญรับรองความรู้ สามารถนำความรู้ไปประกอบอาชีพได้

3.3) หลักสูตรเสริมวิชาชีพชั้นมัธยม เป็นหลักสูตรวิชาชีพที่จัดการเรียนการสอนให้แก่นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และตอนปลายของโรงเรียนมัธยมศึกษา กรมสามัญศึกษา และโรงเรียนเอกชน

3.4) หลักสูตรฝึกอบรมวิชาชีพในงานบริการวิชาการด้านเกษตรกรรม โดยจัดฝึกอบรมวิชาชีพเกษตรกรรมระยะสั้นแก่เกษตรกรในพื้นที่และเกษตรกรรมเคลื่อนที่ โดยออกไปให้บริการความรู้แก่เกษตรกรในชนบท

การจัดการอาชีวศึกษาหลักสูตรต่าง ๆ ที่กล่าวมาแล้ว กรมอาชีวศึกษา (2536 : 23-36) ได้สรุปจุดหมายที่สำคัญไว้คือ

1) เพื่อให้การศึกษาและการฝึกอบรมที่จำเป็นแก่การประกอบอาชีพโดยตรง และเปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้ตามความถนัด ความสนใจ และความต้องการของตลาดแรงงานอย่างกว้างขวาง โดยให้สอดคล้องกับภาวะเศรษฐกิจและสังคม

2) เพื่อให้ฝึกงานฝีมือที่ใช้เทคโนโลยี โดยปฏิบัติจนเกิดทักษะ คุณธรรมและสติปัญญาสามารถจัดการเชิงธุรกิจ เชิงอุตสาหกรรม และเชิงเทคโนโลยีที่นำไปประกอบอาชีพได้จริง

3) เพื่อให้การอาชีวศึกษาครบวงจร โดยฝึกให้มีทักษะในวิชาชีพจนสามารถผลิตได้ จำหน่ายได้ จัดการได้ บริการได้ และบริโภคได้ ตามความหลากหลายของอาชีพ ตามเนื้อหาวิชา ตามเวลาฝึก ตามวุฒิภาวะ และตามสภาพท้องถิ่นที่แตกต่างกัน

4) เพื่อให้การศึกษาและการฝึกอบรม ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ สามารถสร้างอาชีพ เข้าสู่อาชีพ รักษาอาชีพ และพัฒนาอาชีพให้ก้าวหน้าอยู่เสมอ

5) เพื่อให้สามารถสร้างทักษะ สร้างคุณธรรม สร้างสติปัญญาจากแหล่งวิทยาการ สถานประกอบการ สถานประกอบอาชีพอิสระ และศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองได้

6) เพื่อให้รู้สำนึกในการป้องกันอุบัติภัย รักงาน รักหน่วยงาน สามารถทำงานเป็นหมู่คณะได้ดี โดยมีความเคารพในสิทธิและหน้าที่ของตนเองและของผู้อื่น

7) เพื่อให้มีบุคลิกภาพดี มีมนุษยสัมพันธ์ มีคุณธรรมและจริยธรรม มีสุขภาพและอนามัยสมบูรณ์ ทั้งทางร่างกายและจิตใจ

8) เพื่อให้มีความเข้าใจในปัญหาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศของโลกปัจจุบัน มีความสำนึกในความเป็นไทย ดำรงไว้ซึ่งความมั่นคงของชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และการปกครองระบอบประชาธิปไตย

จากจุดหมายดังกล่าว สรุปได้ว่าเป็นการจัดการศึกษาเพื่อเปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้อย่างกว้างขวาง มุ่งฝึกงานฝีมือให้สามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามความหลากหลายของอาชีพ เนื้อหาวิชา ระยะเวลาฝึก วุฒิภาวะ และตามสภาพท้องถิ่นที่แตกต่างกัน โดยให้ผู้เรียนมีงานทำ สามารถประกอบอาชีพอิสระได้ และเสริมสร้างคุณภาพชีวิตให้สามารถอยู่ได้ด้วยความผาสุขและเจริญก้าวหน้าในอาชีพ

JOHN F. KENNEDY LIBRARY
PRINCE OF SONGKLA UNIVERSITY
PATTANI, THAILAND

คุณลักษณะของแรงงาน

คุณลักษณะ (Characteristics) มีความหมายตามประมวลศัพท์บัญญัติวิชาการศึกษาของกรมวิชาการ (2521 : 33 อ้างถึงใน ยืดฟอง อินทโกษี, 2536 : 18) หมายถึง ลักษณะอย่างหนึ่งที่ครูควรปลูกฝังให้มีอยู่ในตัว มีหลายองค์ประกอบ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525 (2531 : 190) ได้ให้ความหมายของคุณลักษณะว่า หมายถึง เครื่องหมายหรือสิ่งชี้ให้เห็นความดีหรือลักษณะประจำ

การศึกษาเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาประเทศ โดยถือว่าเป็นปัจจัยพื้นฐานของการสร้างความเจริญก้าวหน้า ทั้งด้านเศรษฐกิจ การเมือง สังคม วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ดังที่ ธำรง บัวศรี (2505 : 143) ได้กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาว่า เป็นเครื่องมือในการพัฒนาและความเป็นปึกแผ่นของสังคม การพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าจะต้องอาศัยคนที่มีประสิทธิภาพ ธนู แสวงศักดิ์ (2531 : 55-56) ได้กล่าวสนับสนุนไว้ว่า การที่จะพัฒนาประเทศให้บรรลุตามอุดมคติได้ก็โดยการปรับปรุงมาตรฐานการศึกษาของประชาชนให้สูงขึ้น จากคำกล่าวนี้แสดงให้เห็นว่าการพัฒนาคนคือการให้คนได้รับการศึกษา ทั้งนี้เพราะว่าเมื่อคนได้รับการศึกษาจะช่วยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะตามที่สังคมและชาติต้องการ แผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2535 (2535 : 7-9) ได้กำหนดความมุ่งหมายทางการจัดการศึกษาโดยเน้นการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะ 4 ด้าน คือ

1) ด้านปัญญา
2) ด้านจิตใจ
3) ด้านร่างกาย
4) ด้านสังคม

ในแผนพัฒนาการศึกษา การศาสนา และวัฒนธรรม ระยะที่ 7 (พ.ศ. 2535-2539) กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดเป็นนโยบายด้านคุณภาพไว้ว่า พัฒนาคุณภาพการศึกษาทุกระดับทุกประเภท ให้ผู้เรียนมีคุณภาพเป็นคนดี มีทักษะในการประกอบสัมมาอาชีพ สามารถคิดวิเคราะห์ แก้ปัญหาและดำรงชีวิตอย่างสอดคล้องสัมพันธ์กับหลักธรรมคำสอนของศาสนาและวัฒนธรรมอันดีงามของชาติและของท้องถิ่น มีความรัก ความหวงแหนในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และมีความเคารพ ยึดมั่นในสถาบันชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์

นอกจากนี้ในการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนในแต่ละระดับได้กำหนดวัตถุประสงค์และนโยบายการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่สอดคล้องและแตกต่างกัน ดังต่อไปนี้

ACC. No 75229
DATE RECEIVED 11 ส.ค. 2539
C.I.L. No. 331.1291

1) การจัดการศึกษาระดับประถมศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 19-21) ได้กำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรประถมศึกษา โดยมีคุณลักษณะที่เด่นชัดตามความต้องการของสังคมในสิ่งนี้คือ

1.1) มีความเป็นพลเมืองดีในระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา พระมหากษัตริย์ และดำรงไว้ซึ่งเอกลักษณ์ที่ดีของชาติ สามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข มีคุณธรรมจริยธรรม โดยเน้นการมีวินัย ความขยัน ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน และความรับผิดชอบ รู้จักการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน สังคม และประเทศชาติ

1.2) มีความรู้และทักษะพื้นฐานทางด้านภาษาไทย คณิตศาสตร์ สังคมและกระบวนการทางวิทยาศาสตร์ สามารถใช้เทคโนโลยีและปรับตัวเข้ากับสภาพการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม รวมทั้งมีนิสัยรักการอ่าน คล่องเขียน คล่องคิดเลขเร็ว และใช้ทักษะคณิตศาสตร์ในชีวิตประจำวัน

1.3) มีกิจนิสัยที่ดีในการทำงานและมีทักษะพื้นฐานทางด้านอาชีพ รู้จักสร้างงานที่สอดคล้องเหมาะสมกับสภาพความต้องการของสังคมและท้องถิ่น

1.4) มีสุขภาพอนามัยที่แข็งแรงสมบูรณ์ และมีสุขนิสัยที่ดี

2) การจัดการศึกษากรมสามัญศึกษา (2535 : 4) ได้กำหนดวัตถุประสงค์เพื่อการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะดังนี้คือ ให้มีความรู้ทั้งวิชาการและทักษะวิชาชีพ มีสุขภาพพลานามัยสมบูรณ์พึ่งตนเองได้ นอกจากนี้ยังมุ่งหวังให้นักเรียนศึกษาสงเคราะห์ และนักเรียนระดับมัธยมศึกษามีจิตสำนึกด้านวิทยาศาสตร์ คิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาได้ มีความรับผิดชอบต่อสังคม มีศีลธรรม คุณธรรม และจริยธรรม สามารถทำงานเป็นกลุ่ม รู้จักสงวนรักษาศิลปวัฒนธรรมและทรัพยากรธรรมชาติ และมีส่วนร่วมในการปกครองตามระบอบประชาธิปไตย อันมีพระมหา-กษัตริย์เป็นประมุข ตลอดจนเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ

3) การจัดการศึกษากรมอาชีวศึกษา (2533 : 21-31) ได้กำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาคุณภาพคนให้สอดคล้องกับการพัฒนาประเทศ โดยเน้นให้คนมีคุณลักษณะดังนี้คือ ให้มีความรู้ ทักษะ คุณธรรม จริยธรรม และปลูกฝังนิสัยในการทำงาน เพื่อประกอบอาชีพและดำรงชีวิต

4) การจัดการศึกษากรมการศึกษานอกโรงเรียนกำหนดวัตถุประสงค์การพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะตามนโยบายของแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ กล่าวคือ มีคุณธรรม มีปัญญา

มีสมรรถภาพในการดำรงชีวิต มีทักษะในการประกอบอาชีพ และมีความรับผิดชอบในฐานะสมาชิกของสังคม

จากนโยบายและวัตถุประสงค์ของแผนพัฒนาการศึกษาในแต่ละระดับที่ยกมากล่าวไว้นี้พอจะสรุปถึงสิ่งที่สอดคล้องกับการพัฒนาคนในแต่ละระดับ คือมุ่งการพัฒนาคนให้มีคุณลักษณะดังนี้คือ

1) มีความจงรักภักดีต่อสถาบันชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์
2) เป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรม
3) มีทักษะความรู้ทางวิชาการ
4) มีทักษะในการประกอบอาชีพ
5) มีนิสัยรักการทำงาน มีความอดทนและมีความรับผิดชอบ
6) มีความรักและหวงแหนในธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม
7) มีสุขภาพอนามัยสมบูรณ์

อย่างไรก็ตาม ท่านปัญญานันทภิกขุ (ม.ป.ป. : 20-23) ได้แสดงธรรมไว้ว่าคุณลักษณะของคนดี คือ มีวิชาความรู้ดี และมีความประพฤติดีด้วย หรือคนดีคือผู้มีความรู้ควบคู่คุณธรรม และได้แยกคุณลักษณะของคนดีเป็นข้อ ๆ ดังนี้

1) มีความรู้
2) มีมารยาทงาม
3) มีความซื่อสัตย์
4) มีความสุจริต
5) มีน้ำใจดี
6) มีน้ำใจงาม
7) พูดไพเราะ สุภาพ นุ่มนวล ไม่หยาบคายและแข็งกระด้าง
8) พูดแต่เพียงพอดี ไม่พูดเพ้อเจ้อ
9) พูดแต่ความจริง ไม่พูดปด
10) พูดแต่คำที่สมานให้ความสามัคคี ไม่พูดยุยงให้ความแตกร้าวกัน
11) เป็นผู้ขยันไม่เกียจคร้าน
12) เป็นผู้ประหยัด ใช้จ่ายแต่พอดี ไม่ฟุ่มเฟือย
13) รู้จักรักษาเกียรติยศของตนเอง
14) ป้องกันเกียรติยศของญาติมิตรและสหาย
15) รักษาเกียรติยศของญาติมิตรและสหาย

16) เป็นผู้รักความสงบ

17) เป็นผู้สามารถสร้างตนเองให้เป็นหลักฐานโดยชอบ

18) รู้จักปกครองตนเอง

19) รู้จักปกครองผู้อื่นโดยชอบธรรม

20) ตั้งมั่นในความยุติธรรม

21) ไม่ดูหมิ่นและเหยียดหยามผู้อื่น

22) ไม่ประทุษร้ายต่อญาติมิตรและสหาย

23) เป็นผู้มีความกตัญญูกัตเวที

24) ปฏิบัติตนเป็นพลเมืองดีของประเทศชาติ และประเทศอื่นที่ตนอาศัยอยู่

25) เป็นผู้นับถือศาสนาและยึดมั่นปฏิบัติตามคำสอนของศาสนาที่ตนนับถือ

26) มีความรู้ดี แล้วนำความรู้ไปใช้ให้เป็นประโยชน์ ครบถ้วนอย่างถูกต้อง ไม่ใช้ความรู้ที่มีให้เกิดโทษ โดยสร้างความเดือดร้อนให้แก่ตนเองและผู้อื่น

27) ไม่ลืมตัวเอง

28) ไม่ขายตัว (แก่ผู้ประพฤติไม่ชอบธรรม)

29) มีความคงที่ คือไม่แสดงอาการขึ้น ๆ ลง ๆ ตามอำนาจของโลกธรรม

30) ไม่ใฝ่ต่ำ ไม่เคลิบเคลิ้มต่อทรชนที่เข้ามาห้อมล้อมประจบประแจง แล้วประมาณตนผิด โดยยกย่องทรชนนั้นให้เจริญเกินแก่ผู้ที่เป็นกัลยาณชนเพราะหลงเชื่อ เข้าใจผิด

นอกจากนี้ อาภา ภมรบุตร (2529 : 86) กล่าวว่า คนดีต้องมีคุณลักษณะ 3 ประการคือ

1) เป็นผู้มีความรู้ (Knowledge)

2) เป็นผู้มีความสามารถทุกด้าน (Abilities)

3) เป็นผู้ซื่อสัตย์สุจริต (Honesty)

สำหรับ ไกรยุทธ ธีรคยาคีนันท์ (ม.ป.ป. : 41) ให้ทัศนะไว้ว่า คุณลักษณะของคนที่มีคุณภาพควรมีลักษณะสรุปได้ดังนี้

1) มีความรู้ความสามารถ

2) รู้จักการประยุกต์ใช้

3) มีการคิดอย่างรอบคอบ

4) การมีปัญญา

5) มีสติและความสงบสำรวม

6) มีความจริงใจและมีสัจจะ

7) มีวินัย

8) รู้จักการประสานงานกับผู้อื่น

ส่วน อาทร จันทวิมล (2531 : 5 อ้างถึงใน รุทร์ กล่อมชุ่ม, 2533 : 10) ได้กล่าวไว้ว่า แรงงานที่มีคุณภาพที่สถานประกอบการต้องการ ควรมีคุณลักษณะดังนี้

1) มีบุคลิกดี

2) มีความอดทนและขยัน

3) ยึดมั่นซื่อสัตย์สุจริต

4) รู้จักคิดรับผิดชอบ

5) รอบรู้สิ่งทันสมัย

6) เป็นผู้ใหญ่เฉลียวฉลาด

7) ไม่ขาดมนุษยสัมพันธ์

8) ริเริ่มสร้างสรรค์ปรับปรุง

9) ทำงานได้ประสิทธิภาพเยี่ยม

สำหรับ เพลินพิศ แสงอินทร์ (2522 : 20) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะคนที่สถานประกอบการต้องการจะประกอบไปด้วยคุณลักษณะดังนี้

1) มีความสามารถ

2) ไว้ใจได้

3) มีความคิดริเริ่ม

4) ตั้งใจทำงาน

5) มาทำงานสม่ำเสมอและรับผิดชอบในงานที่รับมอบหมาย

6) ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

7) ร่าเริงยิ้มแย้มแจ่มใส

8) ซื่อสัตย์สุจริต

9) เต็มใจช่วยเหลือผู้อื่นและเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ดี

10) ไม่เห็นแก่ตัว

11) มีความพากเพียรพยายามอุตสาหะมานะอดทน

12) ความประพฤติดี สุภาพเรียบร้อย

13) ไม่ติดเหล้าหรือยาเสพติดร้ายแรง

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ (2536 : 96) กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพตามที่สถานประกอบการต้องการเรียงลำดับตามความจำเป็นได้ดังนี้

1) มีมนุษยสัมพันธ์
2) บุคลิกภาพสอดคล้องกับงานที่ทำ
3) ความขยันมั่นเพียร
4) ตรงต่อเวลา
5) ทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำ
6) มีความอดทน
7) ความเชื่อมั่นในตนเอง
8) ความละเอียดรอบคอบ
9) ความคิดริเริ่ม

กล่าวโดยสรุปแล้วจากการนำเสนอคุณลักษณะของคนตามที่ได้กล่าวไว้ในแผนการศึกษาฉบับต่าง ๆ ในแต่ละระดับ ตลอดจนถึงคุณลักษณะของคนดีตามแนวความคิดของบุคคลต่าง ๆ และคุณลักษณะที่เหมาะสมสำหรับแรงงานที่สถานประกอบการต้องการ ซึ่งได้เสนอมาเป็นลำดับนั้น หากมองในภาพรวมแล้วพอสรุปได้ว่า คุณลักษณะของคนหรือแรงงานที่มีคุณภาพนั้นน่าจะประกอบไปด้วยคุณลักษณะเด่นใน 4 ด้าน คือ

1) ด้านความรู้
2) ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน
3) ด้านมนุษยสัมพันธ์
4) ด้านคุณธรรมและจริยธรรม

ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะได้ศึกษาตามกรอบคุณลักษณะทั้ง 4 ด้านนี้เป็นหลัก และจะได้นำมากล่าวรายละเอียดในแต่ละด้านต่อไป

คุณลักษณะด้านความรู้

ความรู้เป็นสิ่งจำเป็นในการประกอบอาชีพทุกอย่าง ซึ่งความรู้นั้นอาจจะได้จากสถาบันการศึกษา หรือการแสวงหาความรู้จากแหล่งต่าง ๆ เพื่อพัฒนาการงานหรืออาชีพของตนให้ดีขึ้น ซึ่ง จรูญ ทองถาวร (2531 : 27), วิจิตร อาวะกุล (ม.ป.ป. : 99-100) และกฤษณา ศักดิ์ศรี

(2534 : 245) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า องค์ประกอบของคุณลักษณะส่วนตัวของมนุษย์นั้น สิ่งหนึ่งที่ขาดไม่ได้คือ องค์ประกอบด้านความรู้

ความรู้ (Cognitive Domain) หรือพุทธิพิสัยนั้น บลูม (Benjamin S. Bloom อ้างถึงใน วีระ บุญทรง และอุบล, 2535 : 254-255) ให้ความหมายไว้ว่า เป็นพฤติกรรมทางสมองอันเป็นผลของการใช้ความคิดความรู้และการแก้ปัญหา เช่น การฟังคำบรรยาย การอ่านหนังสือ ทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนสภาพจากไม่รู้เป็นรู้ หรือเปลี่ยนจากการรู้ผิด ๆ เป็นรู้อย่างถูกต้อง โดยจัดลำดับความง่าย ๆ ไปจนถึงความสลับซับซ้อนเป็น 6 ระดับ คือ

1) ความรู้ (Knowledge) หมายถึง ความสามารถในการจำเนื้อหา ความรู้ และระลึกได้เมื่อต้องการนำมาใช้สิ่งที่จำได้ ได้แก่ ความรู้ที่เฉพาะเจาะจง ความรู้เกี่ยวกับวิธีการ และความรู้เกี่ยวกับหลักการ

2) ความเข้าใจ (Comprehension) หมายถึง การเข้าใจความหมายของเนื้อหาสาระ ไม่ได้จำเพียงอย่างเดียว สามารถแสดงพฤติกรรมความเข้าใจในรูปของการแปลความหมาย ตีความหรือสรุปความสำคัญได้

3) การนำไปใช้ (Application) หมายถึง การนำเอาเนื้อหาสาระ หลักการ ความคิดรวบยอด และทฤษฎีต่าง ๆ ไปใช้ในรูปแบบใหม่ ในสถานการณ์ใหม่

4) การวิเคราะห์ (Analysis) หมายถึง ความสามารถในการแยกเนื้อหาให้เป็นส่วนย่อย เพื่อค้นหาองค์ประกอบ โครงสร้าง หรือความสัมพันธ์ระหว่างส่วนย่อยนั้น ซึ่งผู้เรียนจะสามารถวิเคราะห์ในขั้นนี้ได้ก็ต่อเมื่อเมื่อเขาเข้าใจเนื้อหาสาระที่เรียนมาแล้วนั่นเอง

5) การสังเคราะห์ (Synthesis) หมายถึง ความสามารถที่จะนำองค์ประกอบหรือส่วนย่อยเข้ามารวมกัน เพื่อให้เป็นภาพที่สมบูรณ์ เกิดความกระจ่างในสิ่งนั้น

6) การประเมินค่า (Evaluation) หมายถึง ความสามารถในการพิจารณาตัดสินคุณค่าของสิ่งต่าง ๆ โดยใช้เกณฑ์ที่ผู้อื่นกำหนดไว้แล้ว หรือกำหนดเกณฑ์ขึ้นมาเอง

องค์ประกอบด้านความรู้นั้นกล่าวไว้ว่า มีลำดับขั้นตอนจากง่ายไปสู่ความยาก ความลึกซึ้ง โดยการรับรู้เบื้องต้นต่อสิ่งแวดล้อม จากประสบการณ์มาไตร่ตรอง จัดลำดับความคิดจนสามารถพิจารณาตัดสิน กำหนดกฎเกณฑ์และคิดได้เองในที่สุด

สำหรับความรู้ของผู้สำเร็จการศึกษาในระดับอาชีวศึกษานั้น รุทร์ กล่อมชุ่ม (2535 : 22) ให้ทัศนะว่า คนมีความรู้ความสามารถทางด้านวิชาการ ดังนี้

1) ความสามารถทางคณิตศาสตร์เกี่ยวกับการคิดคำนวณต่าง ๆ

2) ความรู้ความสามารถทางวิทยาศาสตร์ สำหรับประยุกต์ใช้ในการทำงาน

3) มีความรู้ความสามารถทางภาษาอังกฤษเทคนิค เช่น การอ่าน การเขียน

4) มีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาทฤษฎีช่างที่เรียนมา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ตรัสไว้เมื่อวันที่ 20 ธันวาคม 2522 ว่า "การปฏิบัติงานทั้งหลาย ต้องอาศัยปัจจัยที่เป็นพื้นฐานประกอบกันสองอย่าง อย่างหนึ่งได้แก่ ความรู้ความสามารถโดยเบ็ดเสร็จของผู้ปฏิบัติ อีกอย่างหนึ่ง ได้แก่ ระเบียบแบบแผน วิธีการที่กำหนดไว้ในการปฏิบัติงานนั้น เมื่อใดปัจจัยสองอย่างประกอบพร้อมกัน เมื่อนั้นงานก็ดำเนินไปได้" (อ้างถึงใน ไกรยุทธ ธีรคยากีนันท์)

จากที่กล่าวมาแล้ว สรุปได้ว่า แรงงานที่มีคุณภาพนั้นต้องมีความรู้ประกอบกันสองส่วน คือ ความรู้ทั่วไปในสาขาวิชาต่าง ๆ และความรู้ด้านการประกอบอาชีพในการปฏิบัติงานนั้น ๆ

คุณลักษณะด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตสถาน (2531 : 392) ได้ให้ความหมายว่าทักษะ คือ ความชำนาญ ในทำนองเดียวกัน วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 143) ได้อธิบายว่าทักษะ (Psycho-Motor Domian) คำว่า Psycho หมายถึงจิตใจและ Motor คือการกระทำพฤติกรรมนี้เป็นการใช้ความสามารถที่แสดงออกทางกาย ซึ่งรวมถึงการปฏิบัติการฝึกฝนต่าง ๆ จะเป็นการช่วยสนับสนุนให้ผู้เรียนเข้าใจชัดเจนยิ่งขึ้น ช่วยให้เกิดความสามารถ ความชำนาญ และมีประสบการณ์อย่างลึกซึ้ง ขั้นตอนต่าง ๆ ที่สังเกตได้ว่า มีทักษะหรือไม่ แบ่งได้เป็น 5 ประการคือ

1) การรับรู้ (Perception) คือการรับรู้จุดมุ่งหมายอย่างชัดเจน สามารถทำได้ถูกต้องตามจุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้

2) การลงมือทำตามแบบ (Set) มีพฤติกรรมปรับตัวเพื่อให้เข้ากับชนิดของงานที่จะกระทำ เช่น สามารถทำได้ถูกต้องตามแผนภูมิของการทำงานที่แสดงกำกับไว้

3) การยอมรับตำแหน่ง (Guided Response) การแสดงพฤติกรรมยอมรับปรากฏออกมาภายหลังการแนะนำ สามารถแสดงออกอย่างถูกต้องตามคำแนะนำ และมีความคล่องแคล่วรวดเร็ว

4) การกระทำเองโดยธรรมชาติ (Mechanism) สามารถแสดงพฤติกรรมปฏิบัติงานได้เอง ทั้งที่อาจจะได้รับคำแนะนำเล็กน้อย หรือปราศจากการช่วยเหลือ

5) ความสามารถปฏิบัติต่อสิ่งที่ซับซ้อนได้ (Complex Overt Response) มีพฤติกรรมที่แสดงออกเกี่ยวกับการปฏิบัติต่อสิ่งที่ซับซ้อนได้รวดเร็ว โดยปราศจากความสับสน และปราศจากการช่วยเหลือแนะนำ

ลำดับขั้นของความชำนาญ ความสามารถ หรือทักษะในการปฏิบัตินี้จะเห็นได้ว่าเริ่มต้นจากสิ่งที่ง่าย ๆ ไปสู่ขั้นสูงหรือความซับซ้อน ผู้ที่มีทักษะที่ดีจึงสามารถปฏิบัติงานได้สำเร็จตามจุดมุ่งหมาย รวดเร็ว มีประสิทธิภาพในที่สุด

สุธี สุทธิสมบูรณ์ และสมาน รังสิโยกฤษณ์ (2537 : 41) กล่าวว่าหลักสำคัญของการบริหารงานบุคคลหรือการคัดเลือกคนเข้าทำงานนั้น มี 4 ประการคือ หลักความสามารถ หลักความเสมอภาค หลักความมั่นคง และหลักความเป็นกลางทางการเมือง โดยเฉพาะหลักความสามารถ (Competence) เป็นหลักสำคัญประการแรกซึ่งการบรรจุบุคคลเข้าทำงานหรือแต่งตั้งบุคคลให้ดำรงตำแหน่งใด ๆ จะต้องยึดหลักความรู้ความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญ โดยต้องพยายามหาทางคัดเลือกเพื่อให้ได้ผู้ที่มีความรู้ความสามารถเหมาะสมกับตำแหน่ง (Put The Right Man To The Right Job) และจะต้องกำหนดชัดเจนว่า ตำแหน่งใดต้องการบุคคลที่มีความรู้ความสามารถอย่างไร นอกจากเป็นการโยกย้าย การเลื่อนตำแหน่ง ก็จะคำนึงถึงหลักความรู้ความสามารถของบุคคลเป็นสำคัญด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2529 : 77) ที่กล่าวว่า การทำงานในองค์การนั้น ต้องมุ่งหวังที่จะเอาคนดีที่สุด สามารถที่สุด และเหมาะสมที่สุดไปทำงานในหน้าที่หรือตำแหน่งนั้น ๆ (Get Competent Men For Competent Job)

ความสามารถในการปฏิบัติงานนั้น รุทร์ กล่อมชุ่ม (2535 : 24) ได้แบ่งออกเป็น 8 ด้านคือ

1) ความสามารถในการเรียนรู้เทคนิคและทักษะใหม่
2) ความสามารถในการทำงานให้เสร็จภายในเวลาที่กำหนด
3) ความสามารถในการปฏิบัติงานตามขั้นตอนการทำงาน
4) การใช้เครื่องมือและอุปกรณ์อย่างถูกต้อง
5) ความตระหนักในความปลอดภัย
6) คุณภาพในการทำงาน (ชิ้นงานถูกต้องได้มาตรฐาน)
7) ปริมาณงานที่ทำครบตามกำหนด
8) ความสามารถในการแก้ปัญหาขณะปฏิบัติงาน

สำหรับ พรรณราย ทรัพยประภา (2529 : 31) กล่าวว่าพฤติกรรมที่เหมาะสมในการทำงานนั้น ต้องการทักษะ 5 ประการคือ

1) เป้าหมายในการทำงาน (An Active Orientation) คือ มีเป้าหมาย ขั้นตอน และวิธีการต่าง ๆ ที่จะทำงานให้สำเร็จ

2) ความสามารถในการทำงาน (Ability To Do The Job) สามารถแก้ไขปัญหาอุปสรรคด้วยความชำนาญ

3) การควบคุมความวิตกกังวล ความกลัว (Control Anxieties And Fears) มีปฏิกริยาทางอารมณ์ที่จะขจัดความเครียด ความระคายเคืองในใจ และความผิดพลาด แก้ไขสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม

4) สัมพันธ์ที่ดีในงาน (Good Interpersonal Relations On The Job) มีความสัมพันธ์ที่ดีต่องาน เพื่อนร่วมงาน รักงานที่ทำ

5) ศิลปะการประนีประนอมต่อระบบ (The Art Of Negotiation The System) รู้จักยืดหยุ่นต่อระบบงาน ปรับปรุงระบบงานให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย

องค์การหรือสถานประกอบการย่อมต้องการผู้ปฏิบัติงานที่มีทักษะความสามารถอย่างเหมาะสมในงานที่องค์การหรือสถานประกอบการนั้นมีภารกิจอยู่ เพราะการที่มีคนหรือแรงงานที่มีทักษะความสามารถ ย่อมทำให้เป้าหมายขององค์การนั้นบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

คุณลักษณะด้านมนุษยสัมพันธ์

มนุษยสัมพันธ์เป็นคำที่ใช้กันแพร่หลายทุกวงการและให้ความหมายหลายทัศนะด้วยกัน ธรรมรส โชติกุญชร (2524 : 6) วิทยา เทพยา (2524 : 2) จรูญ ทองถาวร (2531 : 2) มีความเห็นสอดคล้องกันว่า มนุษยสัมพันธ์เป็นทั้งศาสตร์และศิลป์ในการสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งความรักใคร่นับถือ ร่วมมือ ร่วมใจอยู่ร่วมกันด้วยดีอย่างมีความสุข นอกจากนั้นยังมีนักวิชาการส่วนหนึ่งยังมองไปถึงเป้าหมายของการทำงานด้วย ประทาน คงฤทธิศึกษากร (2529 : 12) พนัส หันนาคิน (2529 : 152) และวินิจ เกตขำ (2535 : 17) ให้ความหมายในทำนองเดียวกันว่า มนุษยสัมพันธ์ หมายถึงความสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์กับมนุษย์ มุ่งให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ซึ่งนำไปสู่ความร่วมมือร่วมใจประสานการดำเนินกิจการต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

อรุณ รักธรรม (2527 : 48) ได้เปรียบมนุษยสัมพันธ์เหมือนน้ำอันเป็นเครื่องเสริมสร้างให้อิฐ หิน กรวด ทราย และเหล็ก เกาะตัวเป็นกำแพงได้ฉันใด น้ำใจก็ย่อมจะเป็นเครื่องมือเชื่อมโยงมนุษย์ให้เข้ากันได้ เห็นอกเห็นใจ ร่วมมือกันได้ด้วยดีฉันนั้น โดยวนิดา เสนีเศรษฐ และชอบ อินทรประเสริฐกุล (2530 : 82) กล่าวว่าในกระบวนการปฏิบัติงานนั้น จำเป็นต้องอาศัยทักษะ 3 ประการ ดังภาพประกอบ 1

ภาพประกอบ 1 ความต้องการทางทักษะที่แปรเปลี่ยนไปตามระดับการปฏิบัติงาน

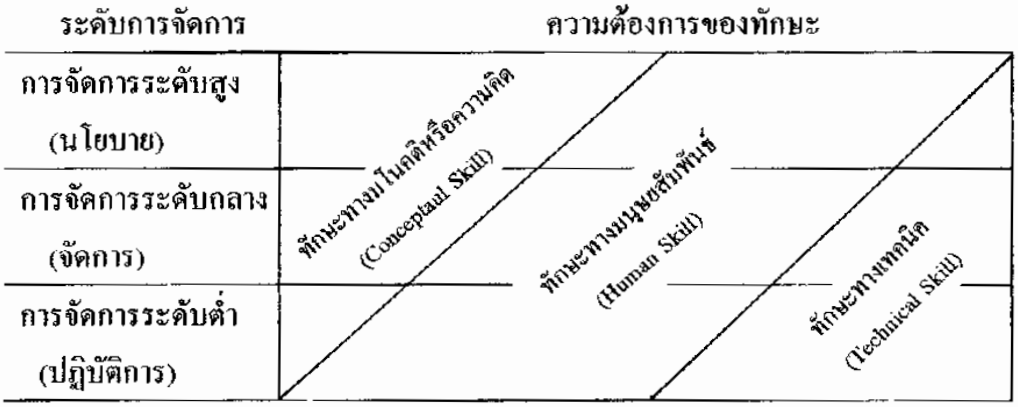

ที่มา : วนิดา เสนีเศรษฐ และชอบ อินทร์ประเสริฐกุล, 2530 : 82

จากภาพประกอบ 1 เห็นได้ว่าทักษะมนุษยสัมพันธ์มีอยู่ทุกระดับการปฏิบัติงานในทุกระดับ และมีเท่ากันสำหรับบุคคลทุกระดับการปฏิบัติงาน และจะแปรเปลี่ยนไปตามบทบาทของการจัดการ

สำหรับหลักการในการสร้างมนุษยสัมพันธ์ที่สำคัญ มีนักวิชาการหลายท่านเสนอไว้มากมาย เช่น กิติพันธ์ รุจิรกุล (2529 : 88-89) จำเรียง ภาวิจิตร (2530 : 30-31) บำรุง สุขพรรณ์ (2534 : 54) ระวีวรรณ เสวตามร (2532 : 96-97) เอกชัย กี่สุขพันธ์ (2533 : 49-50) ได้เสนอแนวคิดไว้รวบรวมได้ดังนี้

1) รู้จักและเข้าใจตนเองก่อน รู้ถึงสถานภาพ บทบาท และพฤติกรรมของตนเองอย่างชัดเจน

2) รู้จักทักทายปราศรัยกับบุคคลโดยทั่วไป

3) รู้จักยิ้มกับบุคคลทั่วไป

4) ให้เรียกชื่อตัวบุคคล เพราะแสดงว่าเราสนใจจนกระทั่งจำชื่อเขาได้

5) แสดงความเป็นกันเองและให้ความช่วยเหลือกับบุคคลทั่วไป

6) พูดและทำด้วยความจริงใจ มั่นใจ ไม่เสแสร้ง เปิดเผย ตรงไปตรงมา

7) พยายามชอบและให้ความสนใจแก่บุคคลโดยทั่วไป

8) รู้จักเอาใจเขามาใส่ใจเรา

9) รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นอย่างมีเหตุผล

10) พร้อมที่จะให้บริการแก่ผู้อื่นอยู่เสมอ

11) ให้การยอมรับผู้อื่น ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยาม

12) มีความอดทนมั่นคงในอารมณ์

13) รู้ตน รู้ประมาณการ

14) มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน

15) มีความแนบเนียนในการติดต่อ

นอกจากนี้ นักวิชาการต่างประเทศ ดูบิน (Dubin, 1976 : 412) ก็เสนอหลักการมนุษยสัมพันธ์ในทำนองเดียวกันคือ

1) ยอมรับนับถือคนอื่น ไม่ดูหมิ่นเหยียดหยามคนอื่น

2) รู้ตน รู้ประมาณ

3) เข้าใจคนอื่น เห็นอกเห็นใจคนอื่น

4) ยอมรับฟังความคิดเห็นของคนอื่น

5) มีความอดทนและมีความมั่นคงทางอารมณ์

6) มีความจำดี เช่น สามารถจำคนอื่นได้

7) มองโลกในแง่ดี มีอารมณ์ขัน ผ่อนคลายบรรยากาศความตึงเครียด

8) มั่นใจ มีความจริงใจต่อคนอื่นและช่วยเหลือคนอื่นเมื่อมีโอกาส

9) เป็นคนเที่ยงตรง เปิดเผยตรงไปตรงมา

สำหรับหลักการโดยทั่ว ๆ ไปนั้น เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ (2522 : 133) ได้ให้ข้อคิดในการปฏิบัติต่อกันโดยสรุปเป็นหลักสำคัญ ดังนี้

1) ทั้งเราและผู้อื่นต่างมีความสุข (Happiness)

2) ต้องยอมรับซึ่งกันและกัน (Acceptability)

3) ต่างฝ่ายต่างได้ประโยชน์ร่วมกัน (Productivity)

จากที่กล่าวมาแล้วนั้น สรุปได้ว่า มนุษยสัมพันธ์มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ส่วนคือ ให้ตนเองมีความสุข ในส่วนที่ 2 นั้นมุ่งให้คนอื่นและสังคมมีความสุข

หากสองส่วนนี้มีความสมดุลย์แล้ว การทำงานในองค์การก็ราบรื่น สำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นอย่างดี

คุณลักษณะด้านคุณธรรมจริยธรรม

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531 : 190) ให้ความหมายของคุณธรรมว่าเป็นสภาพคุณงามความดี ส่วนสุพล วังสินทร์ (2534 : 10) มีความเห็นว่าคุณธรรม คือ คุณความดีที่สะสมอยู่ในใจมนุษย์ อันเกิดจากเจตจำนงที่ดีและปลูกฝังติดต่อกันมานาน คุณธรรม จึงเป็นสิ่งดีงามที่ควรปลูกฝังและดำรงรักษาเพื่อเป็นบ่อเกิดทางจริยธรรมและเป็นแก่นของค่านิยม สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 2) ให้ความหมายสอดคล้องกันว่า คุณธรรม คือจริยธรรมที่ถูกปลูกฝังไว้ในจิตสำนึกของคน ซึ่งรู้ดี รู้ชั่ว แล้วเลือกสรรศรัทธายึดมั่นในสิ่งดีงามแฝงไว้ในจิตใจเป็น "นามธรรม" เมื่อแสดงออกมาก็เป็นพฤติกรรมที่พึงประสงค์ของสังคม ถ้าไม่แสดงออกมาเป็นพฤติกรรมก็มีอยู่ในจิตใจ และวันชัย พงษา (2537 : 1) กล่าวโดยสรุปว่า คุณธรรม หมายถึงสภาพคุณงามความดี หรือสภาพความดีงามซึ่งฝังลึกอยู่ในจิตสำนึกของบุคคล

คุณธรรมจึงเป็นสิ่งที่ดีงามที่อยู่ในจิตใจของบุคคล สามารถใช้เป็นตัวกำหนดความประพฤติหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ที่ปรากฏออกมา ผู้มีคุณธรรมจะประพฤติหรือปฏิบัติเป็นที่ต้องการของสังคม

ส่วนความหมายของจริยธรรมนั้น พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน (2531 : 217) ให้ความหมาย คือธรรมที่เป็นข้อประพฤติปฏิบัติ ซึ่งพระเมธีธรรมาภรณ์ (2534 : 75) แสดงธรรมว่า จริยธรรม คือ แนวทางหรือกฎเกณฑ์ของการประพฤติปฏิบัติตนให้เป็นคนดี เพื่อประโยชน์ต่อตนเองคือเป็นผู้มีจิตใจที่หมดปัญหาและเป็นประโยชน์ต่อส่วนรวมคือทำให้ส่วนรวมสงบสุข และสุรพล วังสินธ์ (2534 : 12) ให้ความหมายไว้คล้ายคลึงกันว่า จริยธรรม หมายถึง ความเข้าในแนวทางของการประพฤติดี ประพฤติชอบ ทั้งทางกาย วาจา และใจเพื่อประโยชน์ต่อตนเอง และสังคม โดยมีเป้าหมายสูงสุดคือการแสดงออกในรูปพฤติกรรม ซึ่งเป็นผลการกระทำในปัจจุบัน และเกี่ยวข้องกับกระบวนการทางปัญญาเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมทางจริยธรรม สำหรับสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 58) ให้ความหมายว่าจริยธรรม คือ การประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ดีงาม แสดงออกมาให้เห็นเป็นรูปธรรม

เช่นความมีระเบียบวินัย การมีสัมมาคารวะ ความนอบน้อมถ่อมตน พูดจาไพเราะ สุภาพเรียบร้อย ความขยันหมั่นเพียรในการทำงาน ในทำนองเดียวกัน วันชัย พงษา (2537 : 1) กล่าวว่า จริยธรรมหมายถึงธรรมะที่ควรประพฤติปฏิบัติ ซึ่งหมายถึงขนบธรรมเนียมประเพณีและวัฒนธรรม ตลอดจนถึงระเบียบแบบแผนทางกฎหมายของบ้านเมือง ซึ่งเป็นข้อปฏิบัติดำเนินไปสู่ความดีงาม ความเป็นระเบียบเรียบร้อยของสังคม

คุณธรรมจริยธรรม จึงเป็นสิ่งที่สัมพันธ์กัน กล่าวได้ว่า คุณธรรมเป็นนามธรรม ซึ่งแฝงอยู่ในจิตใจ ต่อเมื่อประพฤติปฏิบัติออกมาเป็นรูปธรรม จึงเรียกว่าจริยธรรม

จากความหมายของคุณธรรมจริยธรรมที่กล่าวมาแล้วข้างต้นเปรียบเทียบได้ว่ามีความหมายใกล้เคียงกับเจตคติหรือจิตพิสัย (Affective Domain) ซึ่ง วิชัย วงษ์ใหญ่ (2525 : 138) ให้ความหมายเรื่องเจตคติไว้ว่า เป็นการปลูกฝังเรื่องอารมณ์ความรู้สึกนึกคิด ค่านิยม ความชอบไม่ชอบ ความประณีตละเอียดอ่อน ความรับผิดชอบเห็นอกเห็นใจ การเป็นสมาชิกที่ดี โดยลำดับขั้นตอนของพฤติกรรมด้านเจตคติไว้ดังต่อไปนี้

1) การรับรู้ (Receiving or Attending) เป็นความรู้สึกต่อเหตุการณ์หรือสิ่งเร้า โดยเกิดความพอใจรับรู้หรือเอาใจใส่

2) การตอบสนอง (Responding) คือเป็นปฏิกริยาตอบสนองต่อเหตุการณ์ หรือสิ่งเร้า ซึ่งเกิดจากความพอใจหรือจริงใจของตน

3) การเกิดค่านิยม (Valuing) เป็นการให้ค่านิยมสิ่งหนึ่งสิ่งใด หรือปรากฏการณ์หรือพฤติกรรมที่แสดงออก แบ่งเป็นการยอมรับค่านิยม การเลือกชอบค่านิยม และการปฏิบัติตนตามค่านิยม ค่าใดค่าหนึ่งที่เลือกสรรแล้ว

4) การจัดรวบรวมค่านิยมหรือการรวบรวมพินิจ (Oganizingation) เป็นการคิดพิจารณาและรวบรวมค่านิยมหลาย ๆ อย่างในเรื่องเดียวกัน ให้เข้าเป็นระบบค่านิยม เพื่อยึดมั่นหรือตั้งมั่นในค่านิยมที่เด่น ดี หรือยอมรับกันโดยทั่ว ๆ ไป

5) ค่าสร้างลักษณะนิสัยตามแบบค่านิยมที่ยึดถือ (Characterization by a Value or Value complex) เป็นค่านิยมที่ยอมรับจนกลายเป็นลักษณะประจำตัว หรือแนวคิดแนวปฏิบัติประจำตัว โดยพฤติกรรมขั้นนี้เป็นจุดสุดยอด โดยแสดงให้เห็นหรือสังเกตได้โดยบุคคลอื่น การแสดงลักษณะนี้ค่อนข้างถาวร เป็นลักษณะนิสัยที่สมบูรณ์ เช่น การมีปรัชญาชีวิต การมีความซื่อสัตย์ ความมีเหตุผลเชิงจริยธรรม เป็นต้น

สำหรับ องค์ประกอบของจริยธรรมนั้น วีณา เนาวลักษณ์ (2528 : 5) เสนอองค์ประกอบที่สำคัญของจริยธรรมเป็น 3 ประการดังนี้

1) ส่วนประกอบด้านความรู้ (Moral Reasoning) คือความเข้าใจในเหตุผลของความถูกต้องดีงาม สามารถตัดสินแยกความถูกต้องออกจากความไม่ถูกต้องได้ด้วยการคิด

2) ส่วนประกอบด้านอารมณ์ความรู้สึก (Moral Attitude and Belief) คือความพึงพอใจ ศรัทธา เลื่อมใส เกิดความนิยมยินดีที่จะรับจริยธรรมมาเป็นแนวประพฤติปฏิบัติ

3) ส่วนประกอบด้านพฤติกรรมแสดงออก (Moral Conduct) คือพฤติกรรมการกระทำที่บุคคลตัดสินจะกระทำถูกหรือกระทำผิดในสถานการณ์ต่าง ๆ

คุณธรรมจริยธรรมนั้นมีองค์ประกอบ ขั้นตอนการพัฒนาการตามลำดับเมื่อใดพัฒนาถึงขีดสูงสุดหรือมีศักยภาพสูงสุดในมนุษย์แล้วละก็ ย่อมทำให้องค์การสังคม ประเทศชาติ และโลกดำรงอยู่อย่างสันติสุข

แม้ว่าวิชาการความรู้จะเป็นปัจจัยที่สำคัญ และมีส่วนสร้างความเฉลียวฉลาดให้บุคคลผู้มีความรู้ดังกล่าว แต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวได้ทรงเตือนสติว่า "นอกจากความรู้ทางวิชาการซึ่งสอนกันอยู่ ยังต้องมีความรู้ทางธรรมมะ คือความเป็นอยู่ในจิตใจของแต่ละคน การที่เป็นคนดี เป็นคนที่มีความรู้ทางเหตุผลนี้ สามารถที่จะทำให้คนอยู่ด้วยการร่วมกันอย่างดี ไม่ทะเลาะเบาะแว้งกัน ช่วยเหลือสามัคคี นอกจากนี้จะช่วยให้คนสามารถที่จะเรียนรู้วิทยาการได้ ผู้ใดที่เรียนแต่วิทยาการฝ่ายเดียว จะไม่สามารถปฏิบัติตนเป็นมนุษย์ ถ้ามีศีลธรรมอยู่ในจิตใจก็สามารถปฏิบัติตนเป็นมนุษย์ที่ดีเป็นประโยชน์ต่อตนเองและผู้อื่น" (อ้างถึงใน ไกรยุทธ ธีรคยาคีนันท์, 2531 : 79)

คุณธรรมจริยธรรมจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่งในการอยู่ร่วมกันและในการปฏิบัติหน้าที่การงานของมนุษย์ ในทางพระพุทธศาสนานั้นมีหลักคุณธรรมและจริยธรรมมากมายที่สำคัญดังต่อไปนี้

อิทธิบาท 4 แปลว่าทางแห่งความสำเร็จ เป็นคุณธรรมที่ช่วยให้บุคคลประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนประสงค์ (วันชัย พงษา, 2537 : 23) จำแนกไว้เป็น 4 ประการคือ

1) ฉันทะ คือ การสร้างสรรค์ความพอใจแก่เรื่องที่จะทำให้สำเร็จ

2) วิริยะ คือ ความเพียรพยายามทำให้สำเร็จ ไม่เกียจคร้าน

3) จิตตะ คือ มุ่งให้ความสนใจ ฝักใฝ่จริงจังกับเรื่องที่ทำ

4) วิมังสา คือ มุ่งทำด้วยปัญญา ด้วยความรอบคอบ สอบสวนรายละเอียดถึงเหตุและผลอันจะเกิดและจะได้รับจากการกระทำนั้น

สัปปุริสธรรม หมายถึงธรรมแห่งคนดี เป็นธรรมของบัณฑิต หรือนักปราชญ์เป็นเครื่องหมายของคนดี (วันชัย พงษา, 2537 : 26) สัปปุริสธรรมมี 6 ประการคือ

1) ธมมัญญุตา คือ เป็นผู้รู้จักเหตุ วิเคราะห์เหตุเป็น

2) อัตถัญญุตา คือ เป็นผู้รู้จักผล รู้ถึงผลของการกระทำ

3) กาลัญญุตา คือ เป็นผู้รู้จักกาลเวลา รู้ว่าเวลาไหนควรไม่ควร

4) มัตตัญญุตา คือ เป็นผู้รู้จักประมาณ รู้ถึงทางที่ดีที่ชอบที่ควร

5) อัตตัญญุตา คือ เป็นผู้รู้จักตนเอง รู้ถึงหน้าที่ความรับผิดชอบของตน

6) ปริสัญญุตา คือ เป็นผู้รู้จักมารยาทของสังคม รู้ถึงการเข้าสังคมและเข้าร่วมชุมชนได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง

นอกจากนี้ ท่านพุทธทาสภิกขุ (2529 : 47-48) แสดงธรรมว่า แนวทางอันประเสริฐของชีวิต กาย วาจา ใจ เพื่อความสุขนั้นใช้มัชฌิมปทา คือทางดำเนินสายกลาง เป็นการปฏิบัติของจิตและชีวิต ไม่ตึงไม่หย่อนเกินไป ปฏิบัติตามแนวทางมรรค ซึ่งมีองค์ 8 คือ

สัมมาทิฏฐิ	=	ความเข้าใจถูกต้อง
สัมมาสังกัปปะ	=	ความใฝ่ใจที่ถูกต้อง
สัมมาวาจา	=	การพูดจาถูกต้อง
สัมมากัมมันตะ	=	การกระทำที่ถูกต้อง
สัมมาอาชีวะ	=	การดำรงชีพที่ถูกต้อง
สัมมาวายามะ	=	ความพากเพียรถูกต้อง
สัมมาสติ	=	การระลึกประจำใจถูกต้อง
สัมมาสมาธิ	=	การตั้งใจมั่นถูกต้อง

หลักธรรมในพุทธศาสนานั้นมีอยู่มากมาย ล้วนช่วยเสริมสร้างมนุษย์ให้เป็นคนดีเป็นที่ต้องการของสังคม ที่กล่าวมาแล้วข้างต้นนั้น เป็นคุณธรรมที่ยกมาเพียงสังเขปในส่วนที่เกี่ยวข้องกับการทำงานโดยตรงเท่านั้น

สำหรับ ไกรยุทธ ธีรคยาคีนันท์ (2531 : 35) ได้สรุปองค์ประกอบความคิดในเรื่องคุณภาพบุคคลที่เน้นจุดศูนย์กลางที่ส่วนรวม ดังภาพประกอบ 2

ภาพประกอบ 2 แสดงองค์ประกอบความคิดในเรื่องคุณภาพบุคคลที่เน้นจุดศูนย์กลางที่ส่วนรวม

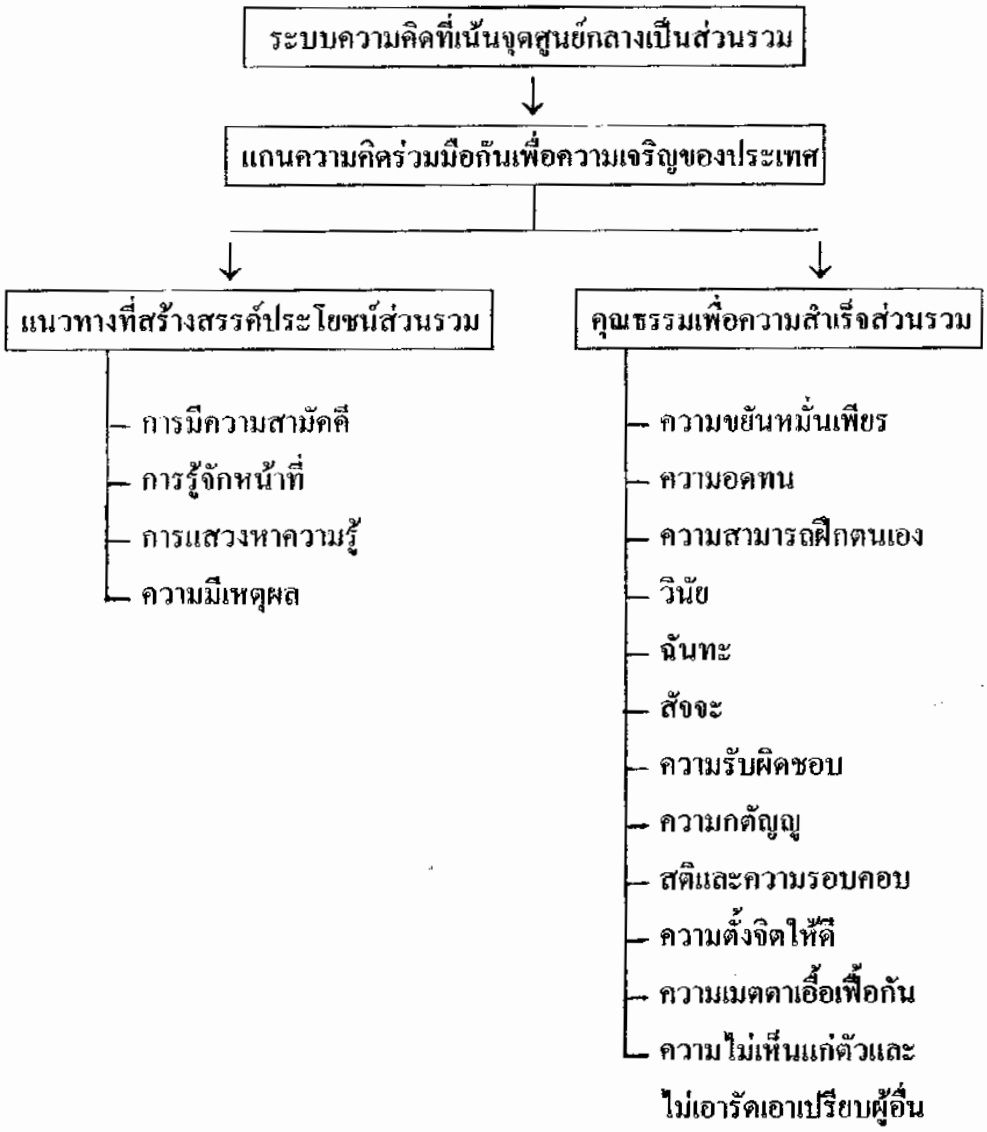

ที่มา : ไกรยุทธ ธีรคยาคีนันท์, 2531 : 35

จากภาพประกอบ 2 จะเห็นว่าคุณธรรมจริยธรรมตามแนวคิดนี้จะเห็นว่าการเจริญของประเทศหรือสังคมส่วนรวมนั้นประกอบด้วย 2 ส่วนคือ ในส่วนที่เป็นแนวทางและส่วนที่สร้างความสำเร็จซึ่งส่วนรวม หรือจากแนวคิดในรูปธรรมมาสู่การปฏิบัติเป็นนามธรรมที่จะนำความสำเร็จมาสู่ส่วนรวม

สำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ (2536 : 74-75) ได้กำหนดคุณธรรมจริยธรรมพื้นฐาน ไว้ดังนี้

1) มีเมตตา กรุณาต่อผู้ร่วมงานและผู้อื่น
2) มีความเสียสละ เห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน
3) ไม่เอารัดเอาเปรียบผู้ร่วมงาน
4) มีความยุติธรรม มีเหตุผล และวางตัวเป็นกลางอย่างสม่ำเสมอ
5) มีความรักห่วงใยผู้ร่วมงาน
6) ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ร่วมงานและผู้อื่น
7) ซื่อสัตย์ต่อตนเอง ต่อหน่วยงานและต่อผู้อื่น
8) มองโลกในแง่ดี
9) ยึดระบบคุณธรรมในการทำงาน

คุณธรรมจริยธรรมเป็นสิ่งสำคัญและจำเป็นมากในการทำงาน เพราะถึงแม้จะมีความรู้ความสามารถดีแล้วก็ตาม หากขาดซึ่งคุณธรรมและจริยธรรม งานก็จะประสบความสำเร็จด้วยความราบรื่นได้โดยยาก ก่อให้เกิดความล้มเหลวในการทำงาน

การปฏิบัติงานในองค์การต่าง ๆ ไม่ว่าของรัฐหรือเอกชนนั้น ต้องอาศัยทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพราะกิจการงานต่าง ๆ นั้นต้องอาศัยคนเป็นหลัก ซึ่งคนจะมีคุณภาพที่สมบูรณ์ในการประกอบกิจการงานนั้น ต้องมีองค์ประกอบ 4 ด้านคือ ด้านความรู้ ด้านทักษะความสามารถในการปฏิบัติงาน ด้านมนุษยสัมพันธ์ และด้านคุณธรรมจริยธรรม หากองค์ประกอบเหล่านี้มีพร้อมในตัวบุคคลที่ร่วมทำงานแล้ว ก็ย่อมมีส่วนทำให้กิจการงานต่าง ๆ บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความราบรื่นในที่สุด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่จะได้กล่าวถึงคุณสมบัติของแรงงานตามความต้องการของสถานประกอบการในพื้นที่ 3 จังหวัดชายแดนภาคใต้ ยังไม่มีผู้ใดได้ทำการวิจัยไว้ ผู้วิจัยจึงได้ดำเนินการค้นคว้างานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องมาอ้างอิงไว้เป็นแนวทางการวิจัย ซึ่งจะขอนำมากล่าวดังต่อไปนี้

เสริมศักดิ์ วิศาลาภรณ์ และคณะ (2536 : 123-124) ได้วิจัยเพื่อประเมินผลแผนพัฒนาการศึกษาแห่งชาติ ฉบับที่ 6 (2530-2534) ของกรมอาชีวศึกษาในส่วนของความสอดคล้องของผลผลิตกับความต้องการของตลาดแรงงาน จากผลของการวิจัยสรุปได้ว่า

1) ในภาพรวมนั้น ผลผลิตระดับ ปวช. ปวส. และปวท. ยังเป็นความต้องการของตลาดแรงงาน

2) ผู้สำเร็จการศึกษาระดับ ปวส. เข้าสู่ตลาดแรงงานมากที่สุด และสาขาที่เป็นความต้องการของตลาดแรงงานมากที่สุด ได้แก่ สาขาช่างอุตสาหกรรม รองลงมาได้แก่ สาขาพาณิชยกรรม

3) ปริมาณผลผลิตกับความต้องการของตลาดแรงงานนั้น หลักสูตรระดับ ปวช และ ปวส. มีความสอดคล้องในระดับค่อนข้างมาก แต่หลักสูตร ปวท. มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง

4) ในด้านความเหมาะสมของหลักสูตรกับความต้องการของตลาดแรงงานนั้น ปรากฏว่าผู้ผลิตประเมินว่าหลักสูตร ปวช. และ ปวส. มีความสอดคล้องในระดับค่อนข้างมาก แต่ระดับ ปวท. มีความสอดคล้องในระดับปานกลาง (ทางมาก)

5) ผลผลิตประเมินตนเองว่ามีคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในระดับมากในด้านต่อไปนี้ โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ

- มนุษยสัมพันธ์
- การตรงต่อเวลา
- ความขยันหมั่นเพียร
- ความอดทน

สำหรับคุณสมบัติของผลผลิตที่จำเป็นสำหรับการประกอบอาชีพในระดับค่อนข้างมากเรียงตามลำดับ คือ

- ทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำ
- บุคลิกภาพสอดคล้องกับงานที่ทำ
- ความเชื่อมั่นในตนเอง
- ความละเอียดรอบคอบ
- ความคิดริเริ่ม

6) ผู้ใช้ประเมินว่าผลผลิตที่ทำงานในหน่วยงานของตน มีคุณสมบัติต่อไปนี้ในระดับค่อนข้างมาก คือ มนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพสอดคล้องกับงานที่ทำความขยันหมั่นเพียร การตรง

ต่อเวลา นอกนั้นผู้ใช้ยังประเมินว่าผลผลิตนั้นความสามารถในการทำงานและคุณสมบัติทั่วไปในระดับค่อนข้างมาก แต่มีทักษะและความรู้ในระดับปานกลาง

7) ผู้ใช้ทั้งภาครัฐและเอกชนประเมินว่า คุณภาพของผลผลิตระดับ ปวส. เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานในระดับค่อนข้างมาก แต่คุณภาพของผลผลิตในระดับ ปวช. และ ปวท. มีคุณภาพเหมาะสมในระดับปานกลาง นอกจากนั้นผู้ใช้ภาคเอกชนยังประเมินคุณภาพของผลผลิตทั้งระดับ ปวช. และ ปวท. ว่ามีคุณภาพต่ำกว่าที่ผู้ใช้ภาครัฐบาลประเมินด้วย

ประชาคม จันทรชิต และเพลินจิตต์ พรหมพุฒ (2535 : บทคัดย่อ) ได้ทำการศึกษาเรื่องการศึกษาความต้องการของตลาดแรงงานและคุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่สถานประกอบการในจังหวัดปัตตานีพึงประสงค์ได้ข้อสรุปว่า

1) ความต้องการการจ้างงานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2535-2539 ของสถานประกอบการในจังหวัดปัตตานีกับจำนวนนักศึกษาที่จะออกไป มีจำนวนภาวะสมดุลกัน แต่ถ้าเปรียบเทียบแจกแจงตามสาขาวิชาแล้ว จะพบว่า สถานประกอบการส่วนใหญ่มีความต้องการผู้สำเร็จการศึกษาเพียงบางสาขาเท่านั้น สาขาที่มีความต้องการมากที่สุด ได้แก่ สาขาวิชาการบัญชี การขายและการตลาด ส่วนสาขาที่สถานประกอบการไม่มีความต้องการจ้างงาน ได้แก่ สาขาวิชาคหกรรมศาสตร์ และสาขาวิชาอาหารและโภชนาการ

2) ความต้องการจ้างงานของผู้สำเร็จการศึกษาเพศชายและหญิงมีความต้องการไม่แตกต่างกันมากนัก

3) สถานประกอบการส่วนใหญ่มีความต้องการจ้างงานผู้สำเร็จการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) มากกว่าระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพเทคนิค (ปวท.)

4) คุณสมบัติของผู้สำเร็จการศึกษาระดับอาชีวศึกษาที่สถานประกอบการส่วนใหญ่พึงประสงค์มากที่สุด คือ ด้านคุณธรรมและความประพฤติ โดยให้ความสำคัญเรื่องความซื่อสัตย์สุจริต ความรับผิดชอบในหน้าที่และการตรงต่อเวลา ตามลำดับ

มัลลิกา นิตยาพร และอรุณศรี อนันตรวิชัย (2534, อ้างถึงในกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2535 : 29) ได้ศึกษาแนวคิดของผู้เข้าสู่ตลาดแรงงานต่อการพัฒนาการศึกษา เศรษฐกิจ และสังคมไทย จากการสัมภาษณ์ผู้เข้าสู่ตลาดแรงงาน สรุปได้ว่า การปฏิบัติตนให้มีความสำเร็จในการทำงาน พนักงานมีความเห็นควรปฏิบัติงานอย่างซื่อสัตย์ต่อหน้าที่ รองลงมาให้มีมนุษยสัมพันธ์ รู้จักหน้าที่ ตั้งใจทำงาน และสนใจเข้าใจงาน คุณลักษณะที่สำคัญ 3 ลำดับที่จะช่วยให้คนเราประสบความสำเร็จในการทำงานเรียงตามลำดับ คือ

- ความอดทนและความซื่อสัตย์

- ความขยัน

- ความรับผิดชอบในหน้าที่การงาน

มานพ ทองใบ และคณะ (2532, อ้างถึงใน กรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2535 : 29) ได้วิจัยเพื่อทำการศึกษาความคิดเห็นของสถานประกอบการที่มีต่อการฝึกงานของนักศึกษา สรุปผลวิจัยได้ว่า คุณสมบัติของนักศึกษาที่สถานประกอบการพึงประสงค์เรียงลำดับได้ดังนี้

- ความขยัน

- การตรงต่อเวลา

- ความซื่อสัตย์

- ความสามารถในวิชาชีพ

- ความอดทน

มาลี ฤทธิรักษา (2532) ได้ศึกษาเรื่อง จริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ กับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพในจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยศึกษาระดับเปรียบเทียบและความสัมพันธ์ระหว่างจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ กับจริยธรรมของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพ จำนวน 124 คน โดยแบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม ผลการวิจัย พบว่า

1) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ โรงเรียนสุราษฎร์ธานีมีจริยธรรมอยู่ในระดับเหนือกฎเกณฑ์ และนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพอยู่ในระดับตามกฎเกณฑ์

2) นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายสามัญ โรงเรียนสุราษฎร์ธานีมีจริยธรรมสูงกว่านักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลายสายอาชีพที่เรียนในวิทยาลัยเทคนิค วิทยาลัยอาชีวศึกษาจังหวัดสุราษฎร์ธานี

3) จริยธรรมกับการเลือกสายการเรียนมีความสัมพันธ์กันในทางบวก

พิกุล สีหาพงษ์ (2531, อ้างถึงในกรมอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2534 : 33-39) ได้ทำการวิจัยเพื่อศึกษาสภาพการจัดการเรียนการสอนวิชาอาชีพ และการมีงานทำในโรงเรียนมัธยมศึกษา สรุปได้ดังนี้

1) ความคิดเห็นของนักเรียนชั้น ม.1 และ ม.4 เกี่ยวกับคุณลักษณะที่จำเป็นในการเรียนวิชาอาชีพหรือต่องานอาชีพนักเรียนมากกว่าร้อยละ 80 มีความเห็นว่า คุณลักษณะที่จำเป็น

ระดับมากเรียงตามลำดับคือ ความซื่อสัตย์สุจริตความสามัคคี ความรับผิดชอบ ความมีระเบียบวินัย เห็นความสำคัญของอาชีพสุจริต มีนิสัยรักการทำงาน มีความอดทน มีความขยันและมีความยุติธรรม

2) การมีงานทำของนักเรียนที่จบชั้น ม.3 และ ม.6 พบว่า ผู้จบชั้น ม.3 ช่วยงานอาชีพผู้ปกครองมากกว่าทำงานรับจ้าง (ร้อยละ 93.7 และ 7.6 ตามลำดับ) ส่วนผู้จบ ม.6 ทำงานรับจ้างมากกว่าช่วยงานอาชีพผู้ปกครอง (ร้อยละ 24.2 และ 12.9 ตามลำดับ) และผู้จบการศึกษาทั้ง 2 ระดับ ประกอบอาชีพส่วนตัวน้อยที่สุด สำหรับการช่วยอาชีพผู้ปกครอง งานที่ทำคือ ทำอาชีพเกษตร รองลงมาคือค้าขาย สำหรับผู้ที่ทำงานรับจ้างก็จะไปทำงานในโรงงาน

ภาควิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ (2537 : 198-200) จากรายงานการสัมมนาเรื่อง การจัดการศึกษาเพื่อเตรียมกำลังคนในเขตเศรษฐกิจพิเศษภาคใต้ตอนล่าง ผลของการสัมมนา สรุปได้ว่า

1) สภาพแรงงานในปัจจุบัน

1.1) สภาพแรงงานระดับต่ำ พบว่า มีการกำหนดความรู้ ระดับการศึกษาพื้นฐาน (ป.6) หรือมีความรู้ระดับมัธยมศึกษา (ม.3) หากจะไม่กำหนดวุฒิทางการศึกษาก็จะเน้นคุณสมบัติทางกายภาพ แต่ก็มีบ้างที่มีการกำหนดความรู้ระดับมัธยมศึกษา (ม.6) ทั้งนี้ตามความเหมาะสมของลักษณะงาน

1.2) สภาพแรงงานระดับกลาง พบว่า มีการกำหนดความรู้ระดับ ปวส. หรือมีความรู้ระดับ ปวช. หรือมีการกำหนดความรู้ทั้งระดับ ปวช. และ ปวส. ตามความเหมาะสมของลักษณะงาน หรืออาจจะมีการกำหนดความรู้ระดับ ปวส. พร้อมทั้งระบุสาขาวิชาและประสบการณ์

1.3) สภาพแรงงานระดับสูงหรือผู้บริหาร พบว่า ความรู้ระดับปริญญาตรีหรือชำนาญเฉพาะสาขา แต่ความรู้ไม่เน้นหนักมักจะเน้นประสบการณ์ในโรงงาน ส่วนใหญ่จะใช้คนที่สร้างขึ้นมาเอง

1.4) คุณสมบัติทั่ว ๆ ไปของแรงงาน พบว่า แรงงานระดับต่ำ และระดับกลางขาดคุณภาพ แรงงานทั่วไปมักจะขาดความรู้ โดยเฉพาะความรู้เฉพาะสาขา และยังมีแรงงานระดับต่าง ๆ ที่ขาดความซื่อสัตย์สุจริต ขาดความรับผิดชอบและขาดความศรัทธาในอาชีพ ด้านแรงงานระดับต่ำยังขาดมนุษยสัมพันธ์

1.5) อื่น ๆ พบว่า แรงงานระดับต่ำขาดแคลน สภาพแรงงาน คนงานยังถูกนายจ้างเอาเปรียบ ยังขาดแรงงานฝีมือ แต่แรงงานหญิงได้รับการยอมรับมากขึ้น ในขณะที่แรงงานมุสลิมยังไม่ได้รับการยอมรับ

2) สภาพแรงงานในอนาคต

2.1) สภาพแรงงานระดับต่ำ พบว่า ควรมีความรู้ระดับมัธยมศึกษา และควรผ่านด้านวิชาชีพ แรงงานบางกลุ่มอาจไม่กำหนดวุฒิ แต่จะเน้นเฉพาะทางกายภาพ

2.2) สภาพแรงงานระดับกลาง พบว่า ควรมีความรู้ระดับ ปวส. เฉพาะสาขาวิชา และมีประสบการณ์ นอกจากนี้อาจต้องกำหนดคุณสมบัติเฉพาะ

2.3) สภาพแรงงานระดับสูงหรือผู้บริหาร พบว่า ควรมีความรู้ระดับปริญญาตรี และมีประสบการณ์ในหน้าที่ที่รับผิดชอบ

2.4) คุณสมบัติทั่ว ๆ ไปของแรงงานที่ต้องการ พบว่า ควรมีคุณธรรมจริยธรรม มีความรับผิดชอบ ตรงต่อเวลา มีความซื่อสัตย์สุจริต รักในงานที่ทำ และมีวินัยในการทำงาน มีความรู้ความสามารถทางด้านภาษา เช่น ภาษาอังกฤษ ภาษาจีน ภาษามลายู เป็นต้น เป็นผู้มีประสบการณ์การทำงานจากสถานศึกษา เป็นบุคคลที่มีความตระหนักในบทบาทหน้าที่ เป็นบุคคลที่มีความตระหนักในด้านความปลอดภัย และเป็นผู้ที่มีความตั้งใจจริง และมีความอดทนในการทำงาน

2.5) อื่น ๆ พบว่า มีความต้องการให้ผลิตด้านสาขาบัญชีเพิ่มเติม และควรให้มีความรู้ทางด้านคอมพิวเตอร์ด้วย มีความต้องการให้ผลิตช่างเครื่องทำความเย็นโดยตรง มีความต้องการให้ผลิตบุคคลที่มีความรู้เฉพาะอย่าง และมีความต้องการให้รัฐส่งเสริมให้มีการพัฒนารายได้ให้แรงงานอยู่ดีกินดี

รุทร์ กล่อมชุ่ม (2535 : 32-45) ได้ทำการศึกษาเพื่อติดตามผลการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา จากวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ สรุปได้ว่า

1) ข้อมูลเกี่ยวกับภาวะการมีงานทำของผู้สำเร็จการศึกษา

1.1) ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) ส่วนใหญ่ศึกษาต่อ (ร้อยละ 55.31) รองลงมาทำงาน (ร้อยละ 30.96) และส่วนใหญ่ทำงานภาคเอกชน (ร้อยละ 80.67) รองลงมาประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 14.40) สำหรับผู้ไม่มีงานทำมีเพียงร้อยละ 2.16

1.2) ผู้สำเร็จการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ส่วนใหญ่ทำงาน (ร้อยละ 87.03) รองลงมาศึกษาต่อ (ร้อยละ 7.50) และส่วนใหญ่ทำงานในภาคเอกชน (ร้อยละ 78.05) รองลงมาประกอบธุรกิจส่วนตัว (ร้อยละ 12.46) สำหรับผู้ที่ยังไม่มีงานทำมีเพียงร้อยละ 4.9

2) ข้อมูลความคิดเห็นของเจ้าของหรือฝ่ายบุคคลของสถานประกอบการ

2.1) ด้านความรู้ความสามารถทางวิชาการ โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า

ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความรู้ความสามารถอยู่ในระดับปานกลาง

2.2) ด้านคุณลักษณะทั่วไป โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่างเห็นว่า ผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีคุณลักษณะทั่วไปอยู่ในระดับมาก ที่มีค่าสูงสุดคือความตั้งใจในการทำงาน รองลงมาได้แก่ ความซื่อสัตย์ และมีค่าต่ำสุด คือความคิดริเริ่มสร้างสรรค์

2.3) ด้านความสามารถในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีความสามารถในการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก ที่มีค่าสูงสุดคือ คุณภาพในการทำงาน (ชิ้นงานถูกต้องได้มาตรฐาน) รองลงมาได้แก่ ความสามารถในการปฏิบัติงานตามขั้นตอน และที่มีค่าต่ำสุดคือ ความสามารถในการแก้ปัญหาขณะปฏิบัติงาน

2.4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ในการทำงาน โดยภาพรวมกลุ่มตัวอย่าง เห็นว่าผู้สำเร็จการศึกษาจากวิทยาลัยเทคนิคในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีมนุษยสัมพันธ์ในการทำงานอยู่ในระดับมาก ที่มีค่าสูงสุดคือ ความสามารถในการทำงานร่วมกับหัวหน้างาน หรือผู้บังคับบัญชา รองลงมาได้แก่ ความสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่น และที่มีค่าต่ำสุดคือ ความเป็นผู้นำที่ดี

อาทร จันทวิมล (2532, อ้างถึงใน รุทร์ กล่อมชุ่ม, 2533 : 10) ได้วิเคราะห์สภาพการมีงานทำของผู้สำเร็จอาชีวศึกษาระดับ ปวส. จากสถานศึกษาสังกัดกองวิทยาลัยเทคนิค ปีการศึกษา 2530 ที่เข้าสู่ตลาดแรงงาน ปี พ.ศ. 2531 ซึ่งคิดเทียบจากยอดผู้สำเร็จการศึกษาที่สามารถติดตามได้ และไม่ศึกษาต่อ แยกเป็นสาขาต่าง ๆ ดังนี้

1)	สาขาวิชาช่างเทคนิคอุตสาหกรรม	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 81.27
2)	สาขาวิชาช่างเทคนิคการผลิต	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 82.99
3)	สาขาวิชาช่างเทคนิคโลหะ	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 74.08
4)	สาขาวิชาช่างยนต์	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 75.94
5)	สาขาวิชาช่างไฟฟ้ากำลัง	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 85.49
6)	สาขาวิชาช่างอิเล็กทรอนิกส์	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 86.80
7)	สาขาวิชาช่างก่อสร้าง	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 73.07
8)	สาขาวิชาการบัญชี	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 72.91
9)	สาขาวิชาคหกรรมทั่วไป	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 76.85
10)	สาขาวิชาผ้าและเครื่องแต่งกาย	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 61.92

11) สาขาวิชาอาหารและโภชนาการ	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 63.21
12) สาขาวิชาการตลาด	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 40.95
13) สาขาวิชาแลขานุการ	มีงานทำคิดเป็นร้อยละ 84.21

จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่กล่าวมาทั้งหมดนั้น จะเห็นได้ว่า ผลผลิตที่สถานประกอบการต้องการนั้น จะต้องเป็นผู้ที่มีคุณสมบัติที่จำเป็นในการประกอบอาชีพ เช่น เป็นผู้ที่มีมนุษยสัมพันธ์ บุคลิกภาพสอดคล้องกับงานที่ทำ มีความขยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การตรงต่อเวลา มีความอดทน มีทัศนคติที่ดีต่องานที่ทำ มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความละเอียดรอบคอบ และมีความคิดริเริ่มที่ดี